Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Michaela Košíčková

Ústavní aspekty ustanovování soudců

Diplomová práce

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *"Ústavní aspekty ustanovování soudců"* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 30. 11. 2022 ……..

Michaela Košíčková

Tímto děkuji vedoucímu mé diplomové práce Doc. JUDr. Jiřímu Jiráskovi, CSc. za cenné rady a odborné vedení při vypracování této práce.

Obsah

Seznam použitých zkratek 6

1. Úvod 7

2. Právo na přístup k veřejným funkcím 9

3. Soudní moc v České republice 13

3.1 Ústavní postavení soudce 15

4. Ústavní aspekty 20

4.1 Soudní nezávislost z pohledu judikatury 20

4.1.1 Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02 20

4.1.2 Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06- odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu 22

4.1.3 Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06 24

4.1.4 Platy soudců 27

5. Zákonné podmínky 31

5.1 Státní občanství České republiky 32

5.2 Svéprávnost 32

5.3 Bezúhonnost 34

5.4 Zkušenosti a morální vlastnosti 34

5.5 Věk 36

5.5.1 Kauza “Langer” 38

5.5.2 Kauza “Kolář” 39

5.6 Souhlas s ustanovením do funkce a s přidělením k soudu 41

5.7 Vysokoškolské právnické vzdělání v oboru práva 42

5.8 Odborná justiční zkouška (dále jen “zkouška”) 43

5.9 Úspěšné absolvování výběrového řízení na funkci soudce 44

6. Novela zákona o soudech a soudcích 46

6.1 Důvody vedoucí k novelizaci 46

6.2 Zrušení justičního čekatele 47

6.3 Justiční kandidát 48

6.4 Výběrové řízení na funkci soudce 50

7. Závěr 52
8. Seznam použitých zdrojů 54
8.1 Monografie 54
8.2 Komentářová literatura 54
8.3 Právní předpisy a související dokumenty 55
8.4 Rozhodnutí soudů a jiných orgánů veřejné moci 56
8.5 Internetové zdroje 57
8.6 Články v odborném časopise 59
Abstrakt 60
Abstract 61
Klíčová slova 62
Key words 62
Přílohy 63
Příloha č. 1: Hodnotící zpráva České republiky organizací GRECO 63

Seznam použitých zkratek

Ústava- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR

Listina- zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

ÚS- Ústavní soud

OZ- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

NSS- Nejvyšší správní soud

NS- Nejvyšší soud

ČR- Česká republika

MPOPP- vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 ze dne 10. května 1976, o Mezinárodním Paktu o občanských a politických právech

1. Úvod

Podle Výroční statistické zprávy Ministerstva spravedlnosti zastávalo k roku 2021 funkci soudce u obecných soudů celkem 3 007 osob. Nejvyšší zastoupení soudců mají okresní soudy s počtem 1814.[1] Právě ústavní aspekty spojené s ustanovováním soudců budou tématem mé diplomové práce. Toto téma jsem se rozhodla zvolit s ohledem na novelu zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, která je účinná od 1. ledna 2022, a přinesla podstatnou změnu v podobě zrušení institutu justičního čekatele a nahrazení jej institutem justičního kandidáta. Tato novela byla reakcí na nespokojenost s tehdejší roztříštěnou a nejednotnou právní úpravou o výběru soudců.

Cílem práce bude nejenom nastínit postup, který předchází samotnému jmenování do funkce soudce, tedy přiblížit jednotlivé fáze, kterými musí žadatel o funkci soudce projít, ale i analyzovat ústavní a zákonné podmínky, které právní řád vyžaduje pro jmenování. Neopomenu ani charakteristiku soudní moci a ústavního postavení soudce, kde se zaměřím především na nezávislost moci soudní. Důležitou částí této práce bude také novela zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, která je účinná od 1. ledna 2022, a přinesla podstatnou změnu v podobě zrušení institutu justičního čekatele a nahrazení jej institutem justičního kandidáta. Za výzkumné otázky považuji zejména: a) jaké je ústavní postavení soudce, b) zda a jakou měrou je poskytnuta ochrana nezávislosti soudní moci rozhodnutími ÚS, c) jsou-li podmínky pro ustanovení do funkce soudce vhodné a dostatečné, d) jak přínosná je pro sjednocení problematiky novela zákona o soudech a soudcích.

Pro zodpovězení těchto otázek budu využívat jak monografickou literaturu, tak komentářovou. Z právních předpisů pak především zákon o soudech a soudcích a důvodovou zprávu k zákonu č. 218/2021 Sb., kterým se mění znění zákona č. 6/2002 Sb. Přínosnými zdroji byla také rozhodnutí soudů, díky kterým mohla vzniknout celá kapitola čtvrtá této práce.

Celá práce bude členěna do 5 kapitol. Úvodní kapitola bude věnována právu, ze kterého výkon veřejné funkce- soudce vychází. Na tuto kapitolu navazuje kapitola druhá, kde bude charakterizována soudní moci a ústavní postavení soudce se zaměřením na inkompatibilitu s jinými funkcemi. Třetí kapitola je specifická tím, že je zasvěcena judikatuře,

[1] Informace zjistitelné z Výroční statistické zprávy Ministerstva spravedlnosti. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2021.pdf/37d8da17-4fee-4001-a473-fdb840f78936

na které jsem demonstrovala, jak Ústavní soud nahlíží na jeden ze zásadních atributů soudní moci, a to nezávislost soudů a soudců. Judikaturu jsem použila z toho důvodu, že mám za to, že právě Ústavní soud svými rozhodnutími formuje a dává život teoretickému pojmu-nezávislosti soudů a soudců. Ve čtvrté kapitola budou analyzovány zákonné podmínky pro přijetí do funkce soudce, na kterou bude navazovat právě ona zmiňovaná novela zákona.

Vzhledem ke skutečnosti, že na Právnické fakultě Univerzity Palackého se již dva studenti zabývali problematikou ustanovování soudců, a to formou diplomové a bakalářské práce, budu se snažit o odlišné zpracování právě od těchto prací. Od bakalářské práce se budu chtít odlišit hlavně hloubkou dané problematiky. Od diplomové práce z roku 2011 se budu lišit zejména v druhé polovině diplomové práce. Namísto posuzování problémů vycházejících z problematiky ustanovování a popisu ustanovování soudců ve Slovenské republice, vložím novelu zákona o soudech a soudcích. Stejně tak budu přistupovat jinak k jednotlivým podmínkám. Zatímco v diplomové práci z roku 2011 kladla bývalá kolegyně důraz na ústavní podmínky, já budu spíše analyzovat ty zakotvené v zákoně o soudech a soudcích. Tuto obměnu nevolím jen z nutnosti ale i z vhodnosti, s ohledem na novelu zákona.

2. Právo na přístup k veřejným funkcím

Kdybychom měli vyhledat základní stavební kámen, ze kterého vyvěrá právo upravující výkon veřejných funkcí, jistojistě bychom museli zabrousit do předpisů vyšší právní síly než jsou zákony. Při hledání úpravy musíme vzít do rukou Listinu základních práv a svobod. Ta ve svém článku 21 odst. 4 stanoví právo každého občana na přístup k voleným a jiným veřejným funkcím a to za rovných podmínek.[2]

Právo na přístup k veřejným funkcím je jednou z rovin, které vychází z práva podílet se na správě věcí veřejných řazených mezi politická práva. Toto právo, jak již bylo naznačeno, se projevuje v několika rovinách. První z nich je právo podílet se na správě věcí veřejných přímo. Obsahem tohoto ústavního subjektivního práva je právo hlasovat ve všelidovém hlasování (referendu) či účastnit se procesu iniciování otázky předložené v referendu.[3] Druhým způsobem jak se lid může podílet na správě věcí veřejných je prostřednictvím zástupců zvolených ve volbách na základě rovného, přímého a tajného hlasovacího práva. Poslední a zároveň pro potřeby tématu této diplomové práce nejdůležitější rovinou je právě právo na přístup k veřejným funkcím.[4]

Volenými či jinými veřejnými funkcemi, o kterých hovoří čl. 21 odst. 4 Listiny se rozumí funkce dosazované volbou či jmenováním, které jsou uvedené v Ústavě či jiných zákonech. Příkladmo jde o prezidenta republiky, poslance, senátory, soudce, členy vlády, prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu atd.[5] Společně s Listinou kotví právo na přístup k veřejným funkcím i mezinárodní pramen práva, a to Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. V článku 25, písm. c) se dozvídáme, že každý občan má právo a možnost bez jakýchkoli rozdílů uvedených v článku 2 MPOPP[6] a bez neodůvodněných omezení vstoupit za rovných podmínek do veřejných služeb své země. Zatímco Listina hovoří o volených a jiných veřejných funkcích, MPOPP používá výkladově širší pojem- veřejné

---

[2] BARTOŇ, Michal. In: BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, 436 s.

[3] Tamtéž, 439 s.

[4] Tamtéž, 435-458 s.

[5] KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 923-1441 s. (čl. 21)

[6] čl. 2 odst. 2 MPOPP: Každý stát, který je smluvní stranou Paktu, se zavazuje respektovat práva uznaná v tomto Paktu a zajistit tato práva všem jednotlivcům na svém území a podléhajícím jeho jurisdikci, bez jakéhokoli rozlišování podle rasy, barvy, pohlaví, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.

služby. Podle systematiky Listiny lze zařadit do veřejných funkcí všechny funkce, do kterých jsou osoby ustanovovány jmenováním nebo volbou, nikoli tedy na základě pracovní smlouvy, jejichž smyslem je právě správa veřejných záležitostí a jejich výkon je spojen s vrchnostenskými kompetencemi.[7] Mezi takové veřejné funkce lze zařadit nejenom všechny funkce předpokládané ústavním pořádkem- poslanci, senátoři, členové vlády, prezident republiky, zastupitelé územních samosprávných celků, apod. ale i dle rozsudku krajského soudu v Plzni ze dne 27. února 2013, sp. zn. 57 A 94/2012 funkce vrcholných představitelů veřejných vysokých škol, příkladmo členů akademického senátu, dále členů mediálních rad nebo vedení profesních komor.[8] Judikatura Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2005, sp. zn. III. ÚS 361/05 dále tento výčet rozšířila o funkci zastupitele obecního zastupitelstva. Do výčtu lze vedle výše zmíněných funkcí zařadit i funkci člena správní rady zdravotní pojišťovny, jak uvedl nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. IV. ÚS 255/99 řešící odvolání zástupce pojištěnců z funkce člena Správní rady. Na druhé straně, jak zhodnotil Vojtěch Šimíček, nelze povahu správy veřejných záležitostí spatřovat u funkce policistů, vojáků, hasičů, notářů, a jiných, které sice jsou vykonávány ve veřejném zájmu, nicméně nejedná se o přímou správu veřejných záležitostí.[9] Jak již bylo výše zmíněno, čl. 25 MPOPP vykládá pojem "veřejné funkce" šířeji, což lze dovodit např. z rozhodnutí Výboru pro lidská práva Delgado Páez proti Kolumbii ze dne 23. 8. 1990, dle kterého i výkon funkce učitele ve škole je podřazen pod veřejnou funkci.

Je na místě zdůraznit, že obsahem ustanovení čl. 21 odst. 4 Listiny a čl. 25, písm. c) MPOPP je ve své podstatě zákaz svévolného rozlišování při vstupu do veřejné funkce, jakož i zákaz svévolného zbavení takto nabyté funkce a zajištění řádného a nerušeného výkonu, neboť účast na správě věcí veřejných se nevyčerpává samotným získáním funkce, nýbrž trvá po celou dobu výkonu této funkce.[10] Dále je třeba si uvědomit, že nikdo nemůže jako lidskoprávní nárok vznášet požadavek na to stát se poslancem, soudcem, členem vlády, či

---

[7] MOLEK, Pavel. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 534 s.

[8] ŠIMÍČEK, Vojtěch, In WAGNEROVÁ, Eliška, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 510 s. (čl. 21)

[9] ŠIMÍČEK, Vojtěch, In WAGNEROVÁ, Eliška, LANGÁŠEK, Tomáš, POSPÍŠIL, Ivo. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 510 s. (čl. 21)

[10] Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06, část IV.

úředníkem, pouze může nárokovat rovnost v tomto přístupu.[11] Rovné podmínky pro přístup k veřejným službám země znamenají, že kvalifikační požadavky nesmějí vylučovat nikoho z těchto služeb z důvodů uvedených v čl. 3 odst. 1 Listiny[12] nebo čl. 2 Paktu. Rovné podmínky také znamenají, že právním předpisem jakékoli síly nebo praxí orgánů státní moci nelze preferovat či diskriminovat některé skupiny občanů před jinými skupinami.[13] Právo na přístup k veřejným funkcím spadá do množiny práv, jejichž podstatou je zajištění správy a řízení státu. Každý stát se snaží o to, aby byl spravován a veden odborníky na slovo vzatými, aby výkon státní potažmo veřejné moci, ke kterému je Česká republika nadána dle čl. 1 ve spojení s čl. 2 odst. 3 Ústavy, byl co nejkvalitnější a nejefektivnější. Není proto diskriminací, že pro získání veřejných funkcí mohou být nastaveny určité parametry spočívající např. v požadavku na stupeň odborné kvalifikace či dosažení určitého věku. Tyto podmínky ovšem musí být přesně vymezeny Ústavou a rozvedeny v dalších právních předpisech.[14]

Český právní řád konkrétně pro výkon funkce soudce stanoví následující kritéria:

- bezúhonnost
- dosažené vzdělání
- státní občanství
- plná svéprávnost
- zkušenosti a morální vlastnosti
- věk
- odborná justiční zkouška
- souhlas se jmenováním

Obecně lze ke kritériím říci, že mezi nimi nenajdeme žádné atypické. Navzdory tomu, že mezi nimi nenajdeme žádné, které by nebyly často užívané, minimální věková hranice a její změna v roce 2003 byla a stále je velice konzultovaným a probíraným tématem. V dnešní době vyvolala diskuzi i horní věková hranice 70 let, která je okamžikem zániku funkce soudce,

---

[11] BARTOŇ, Michal. In: BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, 455 s.

[12] čl. 3 odst. 1 Listiny: Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

[13] Nález Ústavního soudu ze dne 30. dubna 2002, sp. zn. Pl. ÚS 24/01, část V.

[14] KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 923-1441 s. (čl. 21)

přesněji řečeno poslední den kalendářního roku, ve kterém soudce dosáhl tohoto věku.[15] Jednotlivým zákonným podmínkám bude věnován prostor v kapitole 5.

[15] § 94, písm. a) zákona o soudech a soudcích

3. Soudní moc v České republice

Mezi znaky demokratického právního státu, čímž Česká Republika bezpochyby je, patří vedle demokracie a suverenity lidu, úctě k lidským právům a existenci záruk základních lidských práv a svobod, ústavnímu principu rovnosti, legalitě a legitimitě, svrchovanosti ústavy a zákonů, právní jistotě i dělba moci.[16] Zakládajícím článkem určujícím ústavní princip dělby moci v demokratickém státě je ustanovení čl. 2 odst. 1 Ústavy.[17] Projevem dělby moci je rozdělení výkonu veřejné moci mezi tři složky, zde hovoříme o tzv. tripartitě moci. První složkou je moc zákonodárná, kterou vykonává Parlament dle čl. 15 odst. 1 Ústavy. Moc výkonná jakožto složka druhá v pořadí stanovené Ústavou náleží díky čl. 54 odst. 1 Ústavy hlavě státu- prezidentovi republiky a vládě, která jak stanoví Ústava v čl. 67 odst. 1 je vrcholným orgánem moci výkonné. Třetí a taktéž poslední složkou je moc soudní vykonávaná podle čl. 81 Ústavy nezávislými soudy.

Dle známé teorie dělby moci vzešlé od Locka a Montesqieuho jsou na vzájemné vztahy mezi zákonodárstvím, mocí výkonnou a soudnictvím kladeny 2 zásadní požadavky. První z požadavků apeluje na samostatnost a vzájemnou nezávislost jednotlivých složek státní moci. Každé ze tří složek je přiřazena pravomoc a působnost, tedy je určen okruh činností, kterými se jednotlivá složka zabývá, a právě tento okruh činností má být realizován výhradně tou složkou, které byl svěřen a to bez zásahů složek zbylých. Navzdory této samostatnosti moci zákonodárné, výkonné i soudní je třeba zajistit určitou funkčnost a naplnit tak druhý požadavek, a sice vytvořit systém mezi jednotlivými složkami- systém brzd a protivah. Smyslem a účelem systému brzd a protivah je zabránit situaci, kdy se jedna ze složek dostane do popředí a zmocní se tak vlády v celém státě.[18] Zejména pak moc soudní chápána jako vykonavatel spravedlnosti a práva musí být nezávislá, resp. výkon rozhodovací činnosti, kterou moc soudní zajišťuje, musí být autonomní. V souvislosti s nezávislostí moci soudní bylo vydáno několik relevantních nálezů, jejichž společným jmenovatelem je zdůrazňování

[16] JIRÁSEK, Jiří. *Ústavní základy organizace státu*. Praha: Leges, 2013, 57 s.

[17] čl. 2 odst. 1 Ústavy: Lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.

[18] ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 18 s.

nezávislosti soudů a oddělení soudů od výkonné moci.[19] Vzhledem k rozsáhlosti této problematiky, bude proto vyhrazena samostatná kapitola níže.

Soudní moc je v českém právním řádu upravena v Ústavě, kde jí je věnována celá hlava IV. Systematicky lze rozdělit hlavu IV. na pomyslné tři části. První část obsahuje obecná ustanovení týkající se mj. nezávislosti a nestrannosti soudů i soudců, neslučitelnosti funkce soudce. Zbývající dvě části jsou poté věnovány Ústavnímu soudu a soudům obecným. Stručnou a výstižnou definici soudní moci si lze vypůjčit ze slovníku, jež ji definuje jako součást státní moci spočívající ve specifické činnosti státu, která je vykonávána jménem republiky nezávislými soudy, které nalézají právo. Soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanovenými metodami a zákonem stanovenými procesními formami poskytovaly ochranu právům. Charakteristické rysy soudnictví jsou dány zejm. nezávislostí soudů a soudců, vázaností pouze zákonem a veřejností soudního jednání.[20] Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.[21]. Podíváme-li se na další definice soudnictví, zjistíme, že může jít "nejen o činnost, již označujeme ‚souzení', ale i instituce, které ji provádějí, a pravidla, kterými se při tom řídí", jak uvedl *Zoulík*. Podle definice *Schelleové* je soudnictví „samostatná a specifická činnost státu, vykonávána soudy jako organizačně samostatnými a nezávislými státními orgány". *Knapp* soudnictvím rozumí „určitou soustavu soudů a činnost, resp. působení této soustavy", přičemž uváděl, že „soustava soudů je zároveň soustava soudců".[22] Moc soudní lze tedy na základě výše zmíněných definic charakterizovat jako určitou zákonem upravenou činnost, kterou mají pravomoc vykonávat nezávislé orgány-soudy, a to prostřednictvím nezávislých soudců jednajících a rozhodujících jako samosoudců, senátů nebo plénum jménem republiky.

Soudy jsou konstruovány do čtyřstupňové soustavy, která je stanovena ex constitutione článkem 91 Ústavy, shodně ji poté určuje i zákon o soudech a soudcích v § 8. Tuto soustavu tvoří Nejvyšší soud, Nejvyšší správní soud, vrchní soudy, krajské soudy a soudy okresní. Soustava tvoří taxativní výčet, nelze tedy kreovat soud jiný. Zákon může

---

[19] HŘEBEJK, Jiři. In: PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda, II. Díl.* Ústavní právo České republiky. 1. úplné vydání. Praha: Leges, 2011, 937 s.

[20] HŘEBEJK, Jiří. In: HENDRYCH, Dušan. a kol. *Právnický slovník*. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1036 s.

[21] čl. 90 Ústavy

[22] SLÁDEČEK, Vladimír. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 845 s. (čl. 81)

toliko stanovit jejich jiné označení.[23] Mimo tuto soustavu obecných soudů stojí Ústavní soud. Ústavní soud je chápán jako koncentrovaný a specializovaný orgán, který v souladu s čl. 83 Ústavy poskytuje ochranu ústavnosti. Takový soud je v ČR pouze jeden, proto lze hovořit o koncentraci. Specializací, tedy předmětem činnosti ÚS je právě a jen kontrola ústavnosti, nikoli jak sám Ústavní soud nesčetněkrát zdůraznil, není zásadně oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy. Postup v soudním řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad práva a jeho aplikace, jsou při řešení konkrétního případu záležitostí obecných soudů, které jsou součástí soudní soustavy podle čl. 91 odst. 1 Ústavy. To platí jak pro otázky vztahující se k předmětu sporu, tak i pro hodnocení otázek procesních.[24] Opakem podoby ÚS ČR je kupř. koncepce všeobecného a difúzního soudnictví Spojených států amerických. Některé názory se ohrazují proti začlenění ÚS do hlavy IV. Ústavy, která upravuje moc soudní a navrhují zakotvit ÚS v samostatné hlavě, právě z toho důvodu, že není součástí soustavy obecných soudů. Já však tento názor nesdílím, neboť stále považuji ÚS za nezávislý soudní orgán, který vykonává činnost upravenou zákonem, a to zák. č. 182/1993 Sb. o Ústavním soudu prostřednictvím nezávislých soudců a to jménem republiky. I přesto, že je ÚS specifickým orgánem, který sice stojí mimo obecnou soustavu soudů, stále však svou činností naplňuje podstatu soudnictví a spadá dle mého názoru do moci soudní ruku v ruce se soudy obecnými. Systematicky bych jej subsumovala právě do této hlavy.

3.1 Ústavní postavení soudce

Jak již bylo výše zmíněno, funkce soudce je řazena mezi veřejné funkce.[25] Vedle toho zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník odlišně nazývá soudce úřední osobou.[26] Z této funkce vyplývá neslučitelnost neboli inkompatibilita s výkonem jiných funkcí. Základní seznam nám

---

[23] KOSAŘ, David. In: KOSAŘ, David a kol. *Ústavní právo. Casebook.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 247 s.

[24] Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. října 2008, sp. zn. II. ÚS 1846/08

[25] § 74 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[26] § 127 odst. 1, písm. a) zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

poskytuje Ústava v článku 82 odst. 3, který téměř shodně kopíruje § 74 odst. 2 zákona o soudech a soudcích[27] a uvádí, že funkce soudce není slučitelná s funkcí:

a) prezidenta republiky
b) člena Parlamentu České republiky
c) jakoukoli jinou funkcí ve veřejné správě (výjimku tvoří funkce předsedy soudu nebo místopředsedy soudu[28])
d) dále dle zákona

Dalších několik omezení stanoví právě zákon o soudech a soudcích, který výslovně zakazuje působení soudce jako rozhodce nebo zprostředkovatele řešení právního sporu, zástupce účastníka soudního řízení aj.[29] Dalším limitem pro výkon funkce soudce je zákaz vykonávání jakékoli jiné placené funkce či jiné výdělečné činnosti.[30]

Je zřejmé, že soudce nesmí vykonávat jinou placenou funkci než taxativně stanovenou ale současně i při výkonu neplacené činnosti nesmí narušovat důstojnost funkce soudce či důvěru v nezávislou justici. Soudce tedy nejen, že nesmí podnikat, nesmí ani např. podávat odborná stanoviska k právním otázkám, která by mohla být využívána ve správních nebo soudních řízeních a narušit tak důvěru v nezávislou justici. Omezení práva na podnikání zákonem se děje pod záštitou čl. 44 Listiny, podle něhož lze soudcům zákonem omezit právo na podnikání a jinou hospodářskou činnost.[31]

I z tohoto zákazu však zákon stanoví určité výjimky. Soudcům je umožněna správa vlastního majetku a činnost vědecká, pedagogická, literární, publicistická, umělecká a činnosti v poradních orgánech ministerstva, vlády a v orgánech obou komor Parlamentu České republiky, avšak za předpokladu, že taková činnost nenarušuje důstojnost soudcovské funkce nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost soudnictví.[32] V neposlední řadě zákon

---

[27] § 74 odst. 2 zákona o soudech a soudcích: Funkce soudce není slučitelná s funkcemi a činnostmi, o nichž to stanoví zákon. S výjimkou funkce předsedy soudu nebo místopředsedy soudu nesmí soudce současně s výkonem funkce soudce zastávat žádnou jinou funkci ve veřejné správě. Funkce přísedícího není slučitelná s funkcí člena komory Parlamentu, jakož i s jinými činnostmi, o nichž to stanoví zákon.

[28] § 74 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

[29] § 80 odst. 5, písm. b) zákona o soudech a soudcích

[30] § 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[31] ŠIMÍČEK, Vojtěch. In: BAHÝĽOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. Linde Praha, 2010, 996 s. (čl. 82 odst. 3)

[32] § 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

připouští dočasné přidělení k ministerstvu nebo k Justiční akademii v Kroměříži.[33] Tato slouží k celoživotnímu vzdělávání soudců, státních zástupců a dalších zaměstnanců justice. V Evropě je pravidlem, že soudci a státní zástupci se účastní na celoživotním vzdělávání v rámci státem zřizovaných justičních akademií nejen jako vyučující, ale také jako funkcionáři těchto institucí.[34] V minulosti způsobila právě možnost dočasného přidělení k ministerstvu řadu sporných momentů, kdy soudci Josef Baxa, Alois Cihlář nebo Jiří Vyvadil byli jmenováni do funkce náměstků ministerstva spravedlnosti za současného setrvání ve funkci soudce a došlo tak nejenom k pochybnostem o zachování nestrannosti a nezávislosti, ale i střetu právní úpravy Ústavy, která účast ve veřejné správě zakazuje a úpravy zákonné, která tuto možnost nabízí. Podstatou přidělení k ministerstvu je poskytnutí právní, odborné pomoci při tvorbě např. legislativy, nikoli setrvání a vykonávání významné politické veřejné funkce. V návaznosti na tento střet Ústavy a zákona bylo ustanovení o přidělení k ministerstvu střídavě rušeno rozhodnutím Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02 a obnoveno či spíše nerespektováno novelou zákona ze dne 10. června 2003. ÚS při rušení tohoto ustanovení argumentoval čl. 82 odst. 3 Ústavy, který nekompromisně vylučuje slučitelnost funkce soudce s výkonem funkce ve veřejné správě. Dále ÚS v nálezu konstatuje, že nelze takový zákaz daný právní normou nejvyšší právní síly obejít ani takovým řešením, jako je dočasné zproštění výkonu funkce soudce po dobu přidělení k ministerstvu. ÚS také předpokládá, že činnost na ministerstvu bude jistě spočívat i v plnění úkolů odlišných složek státní moci, a proto takové působení soudců je v rozporu s principem dělby moci. Poslední myšlenka ÚS také míří ke vzniku osobních mimosoudních vazeb, které vznikají při této činnosti a činí tak doslova "*nestrannost v podobě nepodjatosti soudců zpochybnitelnou"*.[35] ÚS své rozhodnutí ze dne 18. června 2002 potvrdil nálezem ze dne 6. října 2010, sp. zn. Pl. ÚS 39/08, nicméně v současnosti je tato možnost stále v zákoně upravena a i novela účinná od 1. 1 2022 tuto možnost obsahuje.

Po novele zákona o soudech a soudcích, která vešla v účinnost 1. ledna 2022 je limitace funkce soudce blíže specifikována. Při výkonu funkce nesmí soudce zastávat funkci ve statutárním, řídícím a kontrolním orgánu podnikající právnické osoby a nesmí být

---

[33] § 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[34] KOUDELKA, Zdeněk. *Neslučitelnost funkcí - III. část* [online]. pravniprostor.cz, 26. září 2014. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/neslucitelnost-funkci-iii-cast

[35] Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, část V.

svěřenským správcem nebo další osobou určenou k dohledu nad správou svěřenského fondu, jehož účelem je provozování obchodního závodu.[36] Zákonem je dále uvalen zákaz při výkonu funkce soudce stát se členem politické strany i politického hnutí.[37] Takový zákaz byl doposud explicitně vyjádřen jen pro soudce Ústavního soudu.[38] Členství soudců v politických stranách a hnutích se může jevit jako komplikované z toho důvodu, že členové politických stran a hnutí mají dle deklarací, která zavazují členy strany, prosazovat zájmy této strany nebo hnutí, což je v rozporu s ustanovením zákona o soudech a soudcích, které zakazuje soudci nechat se při výkonu své funkce ovlivnit zájmy politických stran, veřejným míněním a sdělovacími prostředky.[39]

Nejen, že byl novelou zákona specifikován seznam činností, které nelze provádět ode dne, který je stanoven jako den nástupu do funkce, až do zániku funkce soudce, byl také přiblížen seznam výjimek z této limitace.[40] Přibylo dovolení být členem v orgánech bytových družstvech, společenství vlastníků jednotek a jiných právnických osob, jejichž hlavní předmět činnosti je zaměřen na uspokojování bytových potřeb svých členů. K dovolené vědecké, pedagogické, literární, publicistické a umělecké činnosti lze být také při výkonu funkce soudce aktivním sportovcem.[41] Jedná se o změnu provedenou v reakci na požadavky zástupců justice, kteří poukazují na případy soudců, kteří např. provozují závodní sportovní činnost, již bez této změny právní úpravy nemohou provozovat jako výdělečnou, přičemž mnohdy je ocenění spíše symbolické. Kvalitativně se přitom přivýdělek v rámci sportovní činnosti neliší např. od přivýdělku v rámci činnosti umělecké. Současně však zůstává zachována záruka, že výkonem této činnosti nesmí být narušena důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožena důvěra v nezávislost a nestrannost soudnictví.[42]

---

[36] § 85 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

[37] § 85 odst. 3 zákona o soudech a soudcích

[38] § 4 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

[39] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021Sb., zvláštní část, str. 34

[40] § 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[41] § 85 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[42] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021 Sb., zvláštní část, str. 33.

Soudce dále nemůže být poslancem Evropského parlamentu.[43] Soudce by totiž vykonával jinou výdělečnou činnost. Pokud se jím stane, nezaniká jeho funkce soudce ex lege, nýbrž musí Nejvyšší správní soud z pozice kárného soudu rozhodnout v kárném řízení.[44] Opačná situace nastane v okamžiku, kdy se poslanec Evropského parlamentu stane soudcem České republiky. V takovém případě zanikne mandát poslance ze zákona.[45]

Obecné omezení nám přináší i zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmu, který ve smyslu § 2 odst. 2, písm. f) považuje soudce za veřejného funkcionáře. Veřejný funkcionář je dle tohoto zákona povinen zdržet se každého jednání, při kterém mohou jeho osobní zájmy ovlivnit výkon jeho funkce. Osobní zájem je definován jako takový zájem, který přináší nejenom veřejnému funkcionáři samotnému, ale i osobě blízké veřejného funkcionáře, právnické osobě ovládané veřejným funkcionářem nebo osobou blízkou veřejného funkcionáře zvýšení majetku, majetkového nebo jiného prospěchu, zamezení vzniku případného snížení majetkového nebo jiného prospěchu nebo jinou výhodu.[46]

---

[43] § 53 odst. 2, písm. e) zákona č. 62/2003 Sb. o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

[44] KOUDELKA, Zdeněk. *Neslučitelnost funkcí - III. část* [online]. pravniprostor.cz, 26. září 2014. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/neslucitelnost-funkci-iii-cast

[45] § 52 odst. 2, písm. f) zákona č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

[46] § 3 odst. 1 zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmu, ve znění pozdějších předpisů

4. Ústavní aspekty

Moc soudní je uvozena čl. 81 Ústavy, který deklaruje nezávislost soudů vykonávajících moc soudní jménem republiky. Na to navazující čl. 82 uvádí hned několik dalších atributů, a to nezávislost soudců, jejich nestrannost, dále neodvolatelnost, nepřeložitelnost a neslučitelnost jejich funkcí. Pro zjednodušení si dovolím uvést tento výpis:

- Nezávislost soudů
  - separace od moci výkonné a zákonodárné[47]
- Nezávislost soudců
  - zvláštní právní postavení- nesesaditelnost, neodvolatelnost, nedotknutelnost, časová neomezenost[48]
  - organizační a funkční oddělení od orgánů moci výkonné a zákonodárné
  - inkompatibilita- neslučitelnost funkcí[49]
  - vázanost při rozhodování toliko zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu[50]
- Nestrannost soudců[51]

Stěžejní ústavní aspekty, tj. nezávislost soudů společně s nezávislostí soudců jsem se rozhodla pojmout v rovině judikatorní, neboť mám za to, že na jednotlivých konkrétních případech se dá lépe demonstrovat význam těchto teoretických pojmů a zejména přiblížit situace, jak vznikne reálný spor mezi složkami zákonodárné nebo výkonné moci a moci soudní a jak tento spor vyřešit. Ústavní soud se již v několika případech vyslovil k posouzení otázky týkající se nezávislosti soudní moci a mým cílem bude nastínit, jak je zajišťována ochrana nezávislosti rozhodnutími ÚS a jak ÚS chápe, formuje a definuje tento principiální požadavek právního státu.

4.1 Soudní nezávislost z pohledu judikatury

4.1.1 Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02

[47] čl. 81 Ústavy

[48] čl. 82 odst. 1, 2 ve spojení s čl. 93 odst. 1 Ústavy

[49] čl. 82 odst. 3 Ústavy

[50] čl. 95 odst. 1 Ústavy

[51] čl. 82 odst. 1 Ústavy

O vydání tohoto nálezu se zasloužil tehdejší prezident republiky, který podal návrh na zrušení vybraných ustanovení zákona o soudech a soudcích, a to právě z důvodu porušení dělby moci. ÚS opravdu shledal neústavnost některých ustanovení zákona a tato pro nedovolený zásah exekutivy do soudní moci zrušil.

Jedna skupina ustanovení se týkala vzdělávání soudců výhradně v Justiční akademii. Soudci byli povinni v opakujících se intervalech účastnit školení za účelem zvýšení jejich odbornosti, která zajišťovala Justiční akademie.[52] Nebyla zpochybněna právní úprava samotného vzdělávání soudců, nýbrž typ instituce, který toto vzdělávání měl poskytovat. Na Justiční akademii působí učitelé, které jmenuje a odvolává na návrh ředitele jmenovaného ministrem spravedlnosti, ministr spravedlnosti, dále náplň vzdělávání, zařazování soudců a studijní programy stanoví Rada Justiční akademie jmenovaná opět ministrem spravedlnosti a nad tímto vším vykonává dohled Ministerstvo spravedlnosti.[53] Není překvapením, že takovýto uvedený systém vzdělávání řízený fakticky z centra moci výkonné, kterého se každý soudce obligatorně účastnil, nemohl být ÚS akceptován. Každý soudce, aby dostál požadavku § 82 zákona o soudech a soudcích[54], by si měl svobodně zvolit zdroj, ze kterého se bude vzdělávat, přičemž vzdělávání v Justiční akademii může být jednou z fakultativních možností.[55]

Je s podivem, že zdánlivě bezrozpornou záležitost jako je vzdělávání soudců musel ÚS svým rozhodnutím usměrnit, a napravit tak zákonem aprobovaný zásah složky výkonné do složky soudní.

Podobně bylo napadeno řízení dané zákonem, kterým se paušálně u všech soudců posuzovala odborná způsobilost. Důsledkem takového řízení mohlo být dokonce skončení mandátu soudce navzdory jeho časové neomezenosti.[56] I v tomto případě vyslovil ÚS nepřiměřený zásah moci výkonné do moci soudní a porušení tak dělby moci. Odbornou způsobilost totiž posuzovaly příslušné Rady (Rada pro oblast trestního práva, civilního práva nebo správního soudnictví) zřízené překvapivě ministerstvem spravedlnosti, a to na základě

---

[52] Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, část I.

[53] Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, část V.

[54] § 82 odst. "*Soudce je povinen dbát soustavným vzděláváním o prohlubování svých odborných právních a dalších znalostí potřebných pro řádný výkon funkce. K tomu vedle samostatného studia využívá zejména vzdělávací akce, organizované Justiční akademií, případně soudy a vysokými školami.*"

[55] Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, část V.

[56] Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, část I.

posudku vypracovaného příslušným předsedou soudu, zprávy o výsledcích odborného vzdělávání vypracované Justiční akademií a prověrky rozhodovací činnosti soudce zvláštním senátem.[57] ÚS upozornil na to, že odborná způsobilost má být prvkem, kterému bude věnována pozornost zejména v přípravě na povolání soudce, a je třeba vyloučit tak již v začátcích osoby nedostatečně vzdělané, neboť po samotném jmenování se aktivizuje atribut nezávislosti soudce a ÚS má za to, že celý tento mechanismus následného přezkoumávání odborné způsobilosti narušuje podstatu nezávislosti.[58] Osobně mám i za to, že jestli je nynější model vybírání vhodných kandidátů na funkci soudce schopen něco otestovat, tak jsou to právě odborné znalosti. Dá se říci, že čerství absolventi vysoké školy, kteří jsou nabyti znalostmi účinných právních úprav ze všech odvětví práva se dále vzdělávají nejčastěji na pozicích asistentů soudců v minimální době tří let, jejich vědomosti se dále testují při odborné justiční zkoušce a následně se jejich aplikace využije při odborné přípravě trvající alespoň jeden rok na pozici justičního kandidáta, která má simulovat onen samotný výkon funkce soudce, tudíž nemám pochybnosti o tom, že by tento minimálně čtyři roky trvající cyklus dostatečně neeliminoval ty, kteří nejsou odborně způsobilí.

Poslední byla zpochybněna ta ustanovení související s výkonem státní správy soudu, které ovšem budou věnovány následující judikáty.

Nejvhodnějším řešením by se zdálo založit orgán, který bude reprezentovat soudní moc a zastoupí tak v určitých pravomocech moc výkonnou, čímž předejdeme těmto dohadům o (ne)závislosti justice a porušení dělby moci. Především by měl být tvořen členy nezávislými na moci výkonné, kteří budou vybíráni objektivním způsobem mimo moc výkonnou.

4.1.2 Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06- odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu

Jedno z nejznámějších soudních rozhodnutí vzešlé z uplatnění moci výkonné proti orgánu moci soudní, potažmo výkonu funkce státní správy soudu. Původcem nálezu bylo rozhodnutí tehdejšího prezidenta republiky vydané dne 30. ledna 2006, jímž byla odvolána předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Iva Brožová z výkonu funkce předsedkyně soudu. Prezident republiky toto rozhodnutí vydal v souladu s § 106 odst. 1 zákona o soudech a

[57] Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02, část V.

[58] Tamtéž

soudcích v tehdejším znění, konkr. ve znění zákona č. 192/2003 Sb.: *"Předseda a místopředseda soudu může být ze své funkce odvolán tím, kdo ho do funkce jmenoval, jestliže závažným způsobem nebo opakovaně porušuje zákonem stanovené povinnosti při výkonu státní správy soudů. Předseda kolegia Nejvyššího soudu nebo kolegia Nejvyššího správního soudu může být ze své funkce odvolán tím, kdo ho do funkce jmenoval, jestliže neplní řádně své povinnosti."* Proti tomuto aktu prezidenta republiky podala předsedkyně NS ústavní stížnost. Její argumentace spočívala především v protiústavnosti rozhodnutí prezidenta, přičemž ta vycházela z neústavnosti výše zmíněného § 106 zákona o soudech a soudcích.[59] Zákonnou možnost odvolání předsedy soudu prezidentem republiky bez předchozího vedení kárného řízení, tj. zásah moci výkonné do moci soudní považuje stěžovatelka za porušení principu dělby moci.[60] Stěžovatelka dále namítala absenci odůvodnění. Rozhodnutí prezidenta republiky nebylo nijak objasněno, nebylo vysvětleno v čem předsedkyně naplnila skutkovou podstatu závažného nebo opakovaného porušení zákonem stanovené povinnosti při výkonu státní správy, upozornila tímto tak na zjevnou libovůli.[61]

K vlastnímu rozhodnutí se vyjádřil i prezident republiky v tom smyslu, že neshledává ve svém rozhodnutí, kterým odvolává předsedkyni Nejvyššího soudu narušení principu soudní nezávislosti, neboť zákonné postavení předsedů soudů jako orgánu státní správy považuje za funkci správní, tedy exekutivní a odvolání z funkce předsedy soudu tedy nemůže být chápáno jako zásah do soudní nezávislosti. K námitce absence odůvodnění dodává jen toliko, že dle zákona není povinen důvody uvést.[62] Ministr spravedlnosti se ve svém vyjádření ztotožňuje s názorem prezidenta republiky a nadto dodává, že při výkonu státní správy se standardně uplatňuje princip nadřízenosti a podřízenosti, a proto nelze odvolání soudce z funkce předsedy soudu chápat jako zásah moci výkonné do moci soudní, totiž není zasahováno do rozhodovací činnosti soudce.[63]

ÚS především zdůraznil, že ve vztazích nadřízenosti a podřízenosti sice platí bez vší pochybnosti pravidlo "kdo jmenuje, odvolává", nicméně takový přímý vztah není založený

---

[59] nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06, část I.

[60] Tamtéž

[61] Tamtéž

[62] nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06, část II.

[63] Tamtéž

mezi prezidentem republiky a předsedou NS a nelze jej aplikovat v soudní soustavě. ÚS nahlíží na funkci předsedy soudu jako na kariérní postup soudce, tudíž nelze funkci předsedy soudu oddělit od funkce soudce a konstruovat tím dvojakost právního postavení těchto funkcí.[64] Závěrem lze tedy dovodit, že za podmínek, které určoval § 106 odst. 1 zákona o soudech a soudcích v tehdejším znění nelze odvolat předsedy NS prezidentem republiky, aniž by nedošlo k zásahu do principu dělby moci a porušení soudní nezávislosti. Detailněji se postavením předsedů soudů zabýval ÚS v následujícím rozhodnutí.

4.1.3 Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06

Tento nález byl vydán v souvislosti s kauzou odvolání předsedkyně Nejvyššího soudu a jeho vydáním došlo ke zrušení § 106 odst. 1 zákona o soudech a soudcích v tehdejším znění. ÚS se v tomto nálezu zabýval intenzivněji postavením předsedů soudů, jejich vzájemným vztahem se složkou výkonnou a jak je zajištěna nezávislost těchto dvou složek. Nezávislost justice je zajišťována neutralitou soudců, kteří jako nezávislí, nestranní a odděleni od politické moci vedou objektivní soudní řízení a zajišťují práva a svobody jednotlivců.[65] U soudců jednotlivých se projevuje nezávislost v jejich neodvolatelnosti, nedotknutelnosti a v neposlední řadě nesesaditelnosti společně s jejich vázaností toliko zákonem.[66] O způsobu odvolání soudců z funkce nejsou pochybnosti, neboť tento postup odvozen z Ústavy, která zakládá neodvolatelnost soudce proti jeho vůli s výjimkou kárné odpovědnosti[67], je stanoven zákonem o soudech a soudcích tak, že dopustí-li se soudce kárného provinění, může mu být uloženo kárné opatření ve formě odvolání z funkce soudce.[68] Kárným soudem, který takové řízení vede, je Nejvyšší správní soud.[69] Lze tak tedy uzavřít, že o odvolání soudce z funkce je rozhodováno uvnitř moci soudní bez zásahu moci výkonné. Komplikace vzniká v okamžiku, kdy soudce vykonává nad rámec své rozhodovací činnosti i činnost další, např. předsedy soudu. Předsedové, rovněž místopředsedové NS, NSS, vrchních, krajských i okresních soudů

---

[64] nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06, část IV.

[65] nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06, část VII.

[66] Tamtéž

[67] čl. 82 odst. 2 Ústavy

[68] § 86-88 zákona o soudech a soudcích

[69] § 3 zákona č. 7/2002 Sb. o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

jsou orgány státní správy soudů, jejichž ústředním orgánem je ministerstvo spravedlnosti.[70] Moc soudní nemá vlastní reprezentativní orgán a proto lze předpokládat, že ministerstvo zasáhne do činnosti moci soudní.[71] Onu hranici mezi přípustným ovlivňováním moci soudní a porušením dělby moci bude tvořit obzvlášť ÚS svými rozhodnutími. Jedním z nich je právě i tento nález ve spojení s výše uvedeným. ÚS hodnotil povahu funkce předsedy soudu a vycházel z premisy, že funkce je neoddělitelná od funkce soudce, nelze na ni tedy pohlížet jako na úředníka státní správy na straně jedné a soudce na straně druhé, ale spíše na určitý postup vpřed.[72] Úkolem předsedy soudu je totiž zajišťovat nejenom záležitosti personální, organizační nebo hospodářské, které jistě spadají do kategorie správních činností, ale i záležitosti, které spočívají kupř. v tvorbě rozvrhu práce, prověřování soudních spisů nebo podávání podnětů ministru spravedlnosti k podání stížnosti pro porušení zákona, jinými slovy zasahuje do samotné rozhodovací činnosti soudů.[73] Nelze tedy jednoznačně říci, že výkon funkce předsedy soudu spadá do výkonu státní správy, nýbrž se jedná o činnost sui generis, a nelze tedy uplatnit princip "kdo jmenuje, odvolává" typický pro vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Je tedy zjevné, že některé úkony předsedy soudu nepřímo ovlivňují soudní moc a pro dodržení maximy uvedené v čl. 82 odst. 2 Ústavy nelze připustit, aby moc výkonná uplatnila svůj vliv postupem odvolání předsedy NS na moc soudní.[74] Ve světle všech těchto argumentů došlo ke zrušení § 106 v tehdejším znění pro neústavnost, který opravňoval prezidenta republiky k odvolání předsedů soudů, jakožto jmenovatele v tomto případě dle § 102 odst. 1 zákona o soudech a soudcích.[75] Zákon v současném znění přenechává pravomoc odvolat předsedy soudu uvnitř moci soudní, a to pouze rozhodnutím kárného soudu v kárném řízení.[76]

Ztotožňuji se s názorem, že výkon funkce předsedy soudu vychází z funkce soudce a představuje určité postoupení ve funkci. Zmínila bych i § 105b odst. 1, 2 zákona o soudech a

---

[70] § 119 zákona o soudech a soudcích

[71] nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06, část IX.

[72] nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06, část VII.

[73] Tamtéž

[74] Tamtéž

[75] § 102 odst. 1 zákona o soudech a soudcích: *"Předsedu Nejvyššího soudu jmenuje z řad soudců prezident republiky."*

[76] § 106 zákona o soudech a soudcích

soudcích, který vyžaduje pro jmenování do funkce předsedy soudu určité odborné znalosti, profesní zkušenosti a výkon funkce soudce nejméně po dobu 5 let, z čehož dovozuji určitou konsekvenci.[77] Po jmenování předsedou soudu se tedy přidají soudci nad rámec k povinnostem soudcovským i povinnosti jako předsedy. Mám tedy za to, že rozhodnutí o odvolání z funkce předsedy by mělo být svěřeno do rukou soudního aparátu. V jednom z odlišných stanovisek, konkr. soudce Pavla Rychetského se objevila myšlenka, která směřovala právě k tomu, že je třeba přistupovat k předsedovi soudu jako ke dvěma postavám, a to soudci vykonávajícím spravedlnost a předsedovi soudu zajišťujícím chod a správu soudu.[78] Tehdejší úpravu odvolání předsedy soudu považuje za dostatečnou v rovině zřetelně formulovaných hmotněprávních důvodů pro odvolání z funkce i v rovině procesní ochrany, která je možná prostřednictvím správního soudnictví.[79] Uvažuji nad tím, jak by se postupovalo v případě, kdy by se soudce dopustil nepatřičného jednání, které by nebylo možno jasně specifikovat, tedy soudce by se dopustil jednání, které by bylo matoucí s ohledem na to, jestli jej hodnotit jako porušení věci služební anebo jej hodnotit prostřednictvím kárného řízení jako záležitost kárného provinění. Kdo by rozhodoval v případě pochybností jakou povahu má delikt soudce či předsedy senátu, a tak tedy, je-li možno odvolat předsedy soudu tím, kdo jej do funkce jmenoval nebo spíše rozhodnutím kárného soudu? Lze říci, že tak či tak úprava směřuje ke stejnému orgánu a to Nejvyššímu správnímu soudu. Byla-li by ponechána úprava, kterou považuje soudce Pavel Rychetský za vyhovující, a která by opravňovala orgán moci výkonné odvolat předsedy čí místopředsedy soudu, byla by proti tomuto rozhodnutí poskytnuta procesní obrana v intencích § 3 odst. 1[80] ve spojení s § 4 odst. 1, písm. a)[81] a § 12 odst. 1[82]

---

[77] § 105b odst.1: *"Předsedou a místopředsedou soudu může být jmenován soudce, který svými odbornými znalostmi, profesními zkušenostmi a morálními vlastnostmi dává záruky řádného výkonu funkce."*
odst. 2*: "Předpokladem pro jmenování předsedou a místopředsedou soudu je výkon funkce soudce nejméně po dobu 5 let."*

[78] nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06, 2. disentující stanovisko soudce Pavla Rychetského, bod 2.

[79] Tamtéž

[80] *Ve správním soudnictví jednají a rozhodují krajské soudy a Nejvyšší správní soud. U krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty a specializovaní samosoudci.*

[81] *Soudy ve správním soudnictví rozhodují o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy orgánem moci výkonné, orgánem územního samosprávného celku, jakož i fyzickou nebo právnickou osobou nebo jiným orgánem, pokud jim bylo svěřeno rozhodování o právech a povinnostech fyzických a právnických osob v oblasti veřejné správy, (dále jen "správní orgán"),*

[82] *Nejvyšší správní soud jako vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o kasačních stížnostech v případech stanovených tímto zákonem, a dále rozhoduje v dalších případech stanovených tímto nebo zvláštním zákonem.*

zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Při dnešní úpravě je o kárném provinění rozhodováno v kárném řízení, které vede, jak již bylo uvedeno výše, rovněž Nejvyšší správní soud.[83]

4.1.4 Platy soudců

Abychom neobviňovali jen moc výkonnou, která svými pravomocemi (ne)přímo ovlivňuje moc soudní, přidávám i skupinu nálezů, která se týká legislativy a jejich intervencí do soudní nezávislosti. V případě platových restrikcí bylo postupně vydáno hned několik rozhodnutí ÚS

- nález Ústavního soudu ze dne 15. září 1999, sp. zn. Pl. ÚS 13/99
- nález Ústavního soudu ze dne 3. července 2000, sp. zn. Pl. ÚS 18/99
- nález Ústavního soudu ze dne 3. července 2000, sp. zn. Pl. ÚS 16/2000
- nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2003, sp. zn. Pl. ÚS 11/02
- nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. Pl. ÚS 34/04
- nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. Pl. ÚS 43/04

Na úvod je třeba zhodnotit, že judikatura ÚS co do platových omezení soudců není konzistentní a jednotná. Ve výše uvedených rozhodnutí existují dvě zamítavá- Pl. ÚS 18/99 a Pl. ÚS 16/2000, kterými nebylo vyhověno, tedy ustanovení o zásazích do platů soudců nebyla zrušena. ÚS usoudil, že v případě vážného důvodu, kterým byla tíživá socioekonomická, hospodářská a finanční situace ve státě, lze zasáhnout do soudcovských platů, a to za předpokladu, že se nejedná o překvapivý ani hluboký zásah.[84] Nadto ÚS dodává, že nevyplacení tzv. dalšího platu nemůže ohrozit nezávislost soudců, neboť ta je garantována dalšími ústavními aspekty a nadřazení materiálního zabezpečení soudců nad ostatní záruky nezávislosti by postupně vedlo ke snížení důvěry občanů v nezávislost.[85] V následujících rozhodnutí se ÚS vyjádřil diametrálně odlišně. Zákonodárná moc opět zavedla restrikce soudcovských platů z důvodu úspory výdajů ze státního rozpočtu v souvislosti s ekonomickou situací vzniklou v důsledku povodní.[86] ÚS při rozhodování aplikoval test proporcionality, jak

---

[83] § 3 zákona č. 7/2002 Sb. o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

[84] nález Ústavního soudu ze dne 3. července 2000, sp. zn. 16/2000, část III.

[85] Tamtéž

[86] nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. Pl. ÚS 34/04, část IV.

je obvyklé při kolizi dvou veřejných statků- veřejného dobra a soudní nezávislosti. Achillovou patou je především krok druhý, který spočívá v posouzení potřebnosti takového opatření. Tímto je zjednodušeně řečeno zjišťováno "Lze-li zamýšleného účelu dosáhnout i jinak?" Vzhledem k tomu, že je legitimním cílem zajištění veřejných prostředků z důvodu živelných přírodních katastrof, dochází ÚS k závěru, že k úspoře veřejných prostředků lze dojít i alternativními možnými způsoby, kupř. zavedením zvláštního daňového balíčku.[87] Po rozhodnutí dovolujících platové restrikce tak přichází opět rozhodnutí rušící tyto zásahy do platů soudců. Z výše uvedeného je tedy jisté, že se prozatímní složení Ústavního soudu neshodne na řešení otázky týkající se platových restrikcí. Z disentu k nálezu Pl. ÚS 34/04 je ovšem možné dovodit určitou cestu, kterou by se mohl ÚS vydat za vzájemným konsenzem nad platovými restrikcemi:

- vždy musí sledovat *legitimní cíl*, který není jen předstíraný a svévolně jím moc zákonodárná nevyvíjí nátlak na moc soudní[88]
- platové omezení soudců musí být *proporcionální* vzhledem k omezení ostatních složek vyplácených z veřejných rozpočtů a vzhledem k vážnému důvodu (např. s ohledem na výši povodňových škod)[89]
- snížení platů musí být *úměrné*, jinými slovy nesmí se jednat o zásadní snížení platu z celkové výše ročního příjmu[90]
- ze všech alternativních legitimních způsobů řešení se jeví platové restrikce jako nejúčelnější, nejrychlejší, *nejefektivnější*[91]
- současné *zachování zbylých ústavních záruk* nezávislosti soudní moci

Nicméně prostřednictvím těchto rozhodnutí dospěl ÚS k zobecňujícím tezím:[92]

- posouzení ústavnosti platových restrikcí vůči soudcům pro konkrétní období konkrétního roku spadá do rámce vymezeného principem soudcovské nezávislosti

---

[87] Tamtéž

[88] nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. Pl. ÚS 34/04, odlišné stanovisko soudců V. Güttlera, J. Musila a P. Rychetského, bod 5-6

[89] Tamtéž, bod 7

[90] Tamtéž

[91] Tamtéž, bod 8

[92] nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. Pl. ÚS 34/04, část V.

- ústavní postavení soudců na straně jedné a představitelů moci zákonodárné a výkonné, zvláště pak státní správy, na straně druhé se vzhledem k principu dělby moci a principu nezávislosti soudců odlišuje, z čehož plyne i rozdílný dispoziční prostor pro zákonodárce k platovým restrikcím vůči soudcům ve srovnání s dispozičním prostorem k takovýmto restrikcím v jiných oblastech veřejné sféry
- zásah do materiálního zabezpečení soudců garantovaného zákonem nesmí být výrazem svévole zákonodárce, nýbrž musí být, vycházeje ze zásady proporcionality, odůvodněn výjimečnými okolnostmi, např. tíživou finanční situací státu, přičemž i za splnění této podmínky musí být zohledněna odlišnost funkce soudců a představitelů moci zákonodárné a výkonné, zvláště pak státní správy; takovýto zásah nesmí zavdat důvod k obavám, nedotýká-li se omezení důstojnosti soudců [viz doporučení Výboru ministrů Rady Evropy č. r. (94) 12 ze dne 13. října 1994], příp. není-li výrazem ústavně nepřípustného tlaku moci zákonodárné a moci výkonné na moc soudní

ÚS neměl lehkou úlohu při tvorbě oněch zásad. Vycházel toliko z předchozích rozhodnutí a pouze polské judikatury, samozřejmě pod záštitou dodržení zásad demokratického právního státu. Ve vyspělých sousedních zemích se k platovým restrikcím přistoupilo jen u jednoho státu, a sice Polska.[93] I to samo o sobě možná svědčí o neobvyklosti.

V rozhodovací praxi ÚS prostupuje myšlenka, že i soudce je součástí jakéhosi společenského dění a kontextu a jeho postavení by se mělo přizpůsobit sociálnímu prostředí i navzdory jeho nedotknutelnosti. Nepopírám, že je soudce součástí každodenní reality a dotýká se jej dění světa, nicméně nelze odhlédnout od zvláštního specifického postavení soudní moci ve státě. Sdílím stejnou myšlenku jako JUDr. Josef Baxa, soudce NSS[94], jeho slovy: *" Přestože je soudní moc formálně rovna ostatním mocím, v mnohém se od nich liší. Kombinace orgánu, který má pravomoc autoritativně rozhodovat, tj. soud, s přídomkem „nezávislý", je unikátní ústavní kombinace. Žádné jiné Ústavou definované orgány nebo činitelé nemají charakteristiku nezávislosti, ačkoli jsou to orgány mocné."*[95]

---

[93] nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. Pl. ÚS 34/04, část V.

[94] Dostupné z: https://www.nssoud.cz/o-soudu/soudci/detail/josef-baxa-1959

[95] BAXA, Josef. *Nezávislost soudů- kdo a proč ji má bránit, aneb kdo jsou ti útočníci?* [online]. pravniprostor.cz, 27. června 2019
Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/nezavislost-soudu-kdo-a-proc-ji-ma-branit-aneb-kdo-jsou-ti-utocnici

V intencích těchto slov by mělo být dle mého názoru přistupováno k soudní moci. Měla by být respektována a pochopena její jedinečnost. Moc zákonodárná i výkonná by si měla počínat tak, aby co největší měrou zajistila její nezávislost, a to i za cenu možné společenské neoblíbenosti justice.

Souhrnně bych zhodnotila přístup ÚS v souvislosti s ochranou nezávislosti moci soudní jako velice zodpovědný. ÚS v zásadních otázkách relativně vždy, s výjimkou platových restrikcí, usměrní jednání moci zákonodárné i výkonné a zabezpečí nezávislosti soudní moci.

5. Zákonné podmínky

V návaznosti na ustanovení čl. 93 Ústavy jsou zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů upraveny další předpoklady, které musí být splněny, aby samotná funkce soudce mohla vzniknout. Z dikce § 60 zákona o soudech a soudcích lze zjistit, že mezi tyto podmínky patří:

a) státní občanství České republiky
b) svéprávnost
c) bezúhonnost
d) zkušenosti a morální vlastnosti
e) věk
f) souhlas s ustanovením a s přidělením k soudu
g) vysokoškolské vzdělání v oboru práva
h) odborná justiční zkouška
i) úspěšné absolvování výběrového řízení na funkci soudce- zavedeno novelou od 1. ledna 2022

Všechny výše uvedené předpoklady musí být splněny současně, nelze žádný z nich vynechat. Výčet nelze chápat jako výčet taxativní, neboť § 60 odst. 4 zákona o soudech a soudcích explicitně připouští možnost zavést další předpoklady zvláštním právním předpisem. Veškeré předpoklady musí být splněny nejpozději před zahájením prvního úkonu procesu vlastního ustanovování do funkce soudce, tedy před rozhodnutím o jmenování do funkce soudce. Splnění podmínek musí trvat po celou dobu výkonu funkce. Pozbude-li soudce třebaže i jeden z uvedených předpokladů, je třeba postupovat ve smyslu § 94 zákona o soudech a soudcích, dojde tudíž k zániku funkce soudce ex lege.[96] Z úpravy zákona o soudech a soudcích bych možná na tomto místě zdůraznila další jednu podmínku, a to způsobilost ve smyslu zdravotní. § 91, písm. a) zákona o soudech a soudcích uvádí, že soudce je nezpůsobilý vykonávat soudcovskou funkci jestliže mu nepříznivý zdravotní stav dlouhodobě nedovoluje vykonávat jeho funkci. Zdravotní způsobilost proto považuji za podmínku, která bude mít svůj význam zejména v průběhu funkce. Činím tak zároveň i z dikce citovaného zákona, která v § 94, písm. b) předpokládá zánik funkce soudce při ztrátě způsobilosti. V následujících podkapitolách bude poskytnut prostor pro detailnější rozbor každé z podmínek.

[96] KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 132 s. (§ 60)

5.1 Státní občanství České republiky

Státní občanství a jeho nabývání, pozbývání, prokazování, zjišťování a další relevantní ustanovení jsou upraveny zákonem č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky. Pojem státního občanství a tedy jeho podstatu je ovšem třeba hledat v jiných právních zdrojích, neboť legální definici zákon neobsahuje. Zdroje nahlíží na státní občanství buď jako na právní vztah, jehož subjekty jsou fyzická osoba a stát a jeho obsahem jsou vzájemná práva a povinnosti, nebo jako na právní status, s jehož přiznáním jednotlivci právní řád státu spojuje zvláštní katalog práv a povinností, který je vynutitelný.[97] Ke státnímu občanství se náležitě vyjádřil ÚS ve svém nálezu ze dne 13. září 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94. Definoval jej jako určitý svazek fyzické osoby a státu, ze kterého plynou vzájemná práva a povinnosti. Státní občan ČR rozumí sociálním a kulturním tradicím státu a uvažování soudce by tak mělo být konformní se společenskými představami lidu, proto je v zájmu státu, aby výkon funkce soudce vykonávali občané ČR.[98] V případě dvojího státního občanství je podmínka splněna bez dalšího, neboť zákon o soudech a soudcích definuje podmínku jako obecný požadavek na existenci státního občanství ČR, nikoli výlučnou existenci tohoto státního občanství.[99] Ze získání jiného státního občanství totiž nelze usuzovat na ztrátu pochopení zájmu ČR při rozhodování, dochází jen k navázání vztahu fyzické osoby i ke státu jinému než ČR. Dojde-li však v průběhu výkonu funkce k zániku státního občanství ČR některým ze způsobů uvedených v § 40 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky, má to za následek zánik funkce soudce ex lege podle ustanovení§ 94, písm. g) zákona o soudech a soudcích.

5.2 Svéprávnost

Svéprávnost je nejenom elementárním předpokladem pro výkon jakékoli funkce, nýbrž i pro základní fungování člověka ve společnosti. Sama svéprávnost představuje jakési dosažení určitého stupně rozumového, mentálního, psychického vývoje jedince, který zaručuje rozumné uvažování, přemýšlení a rozhodování. Svéprávnost či způsobilost právně jednat, jak už víme, je upravena v § 15 odst. 2 OZ. Získání plné svéprávnosti je vázáno na

---

[97] JIRÁSEK, Jiří. In: JIRÁSEK, Jiří a kol. *Ústavní základy organizace státu*. Praha: Leges, 2013, 83 s.

[98] GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, 193 s. (§ 60)

[99] KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 132 s. (§ 60)

zletilost, jinými slovy dovršení věku 18 let.[100] Obdobně jako u posuzování výhradně trestní bezúhonnosti, posuzujeme plnou svéprávnost podle obecné úpravy, a to dle výše zmíněného § 15 OZ, nikoli tedy např. podle zvláštní právní úpravy této způsobilosti pro pracovněprávní účely podle ustanovení § 35 OZ[101].[102] OZ připouští nabytí plné svéprávnosti již před nabytím zletilosti, a to přiznáním svéprávnosti soudem v souladu s § 37 OZ nebo uzavřením manželství.[103] Vzhledem k tomu, že pro přijetí do funkce soudce je požadován věk 30 let, nejsou tyto věkové hranice rozhodné.[104] Svéprávnost lze dělit na určité stupně. Právní úprava OZ vychází z odlišení plné svéprávnosti, částečné a omezené svéprávnosti. Plná svéprávnost se v zásadě nabývá dosažením zletilosti, o částečné svéprávnosti hovoříme u nezletilých tam, kde je svéprávnost vázána na splnění další podmínky, a to buď souhlasu zákonného zástupce, nebo soudu. Důvodem omezení svéprávnosti může být pouze duševní porucha, která není jen přechodná, a pro kterou není osoba schopna samostatně právně jednat.[105] K omezení ve svéprávnosti přistoupí soud za splnění zákonem stanovených podmínek.[106] Svéprávnost může být dle § 57 odst. 1 OZ omezena jen v určitém rozsahu, tedy soud svým rozhodnutím vymezí rozsah omezení svéprávnosti negativním výčtem, který ve své podstatě představuje soudem stanovený zákaz činit určená právní jednání.[107] Navzdory tomu, že může být soudce omezen v právním jednání, které samo o sobě nemá význam pro jeho rozhodování, je toto pravomocné rozhodnutí soudu o omezení ve svéprávnosti důvodem pro zánik funkce soudce. K zániku funkce soudce dle § 94, písm. f) zákona o soudech a soudcích vede tedy jakékoliv omezení ve svéprávnosti.[108]

---

[100] § 30 odst. 1 OZ

[101] § 35 OZ: Nezletilý, který dovršil patnáct let, se může zavázat k výkonu závislé práce podle jiného právního předpisu. Jako den nástupu do práce nesmí být sjednán den, který by předcházel dni, kdy nezletilý ukončí povinnou školní docházku.

[102] KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 454 s. (§ 60)

[103] § 30 odst. 2 OZ

[104] KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 133 s. (§ 60)

[105] ŠÍNOVÁ, Renáta. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek I. §1-117.* Praha: Leges, 2013, 350-351 s. (§ 30)

[106] § 55 an. OZ

[107] DVOŘÁK, Bohumil. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník- velký komentář. Svazek I. §1-117.* Praha: Leges, 2013, 443 s. (§ 57)

[108] KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 133 s. (§ 60)

5.3 Bezúhonnost

Bezúhonnost považuji za jednu z klíčových podmínek. Soudím tak nejen z vlastního přesvědčení, ale i ze samotné právní úpravy. Bezúhonnost je totiž zmíněna nejen v zákoně o soudech a soudcích, ale také v Ústavě. Zákon o soudech a soudcích formuluje nesplnění bezúhonnosti tak, že ten, kdo byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jestliže se na něj podle zvláštního právního předpisu nebo rozhodnutí prezidenta republiky nehledí, jako by nebyl odsouzen, není bezúhonný.[109] Abychom zjistili, v jakém případě se na osobu hledí, jako by nebyla odsouzena, musíme užít zvláštní právní předpisy, a to zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen "TZ") ve spojení se zákonem č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen "TŘ"). TZ v § 106 stanoví, že bylo-li odsouzení zahlazeno, hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen. Byly-li tedy splněny podmínky pro zahlazení odsouzení definované v § 105 TZ a soud rozhodl dle § 363 an. TŘ o zahlazení odsouzení, bude tato podmínka splněna. Stejné účinky jako rozhodnutí soudu o zahlazení, má i rozhodnutí prezidenta republiky o zahlazení odsouzení, jemuž je tato pravomoc přiznána čl. 62, písm. g) Ústavy. Z obecné dikce zákona lze dovodit, že není relevantní typ trestného činu, druh sankce ani délka uloženého trestu, stejně tak nezáleží, zda se jedná o úmyslný či nedbalostní trestný čin, rozhodující je pouze okolnost, zda došlo k pravomocnému odsouzení soudem.[110] Zda-li je osoba bezúhonná, lze zjistit výpisem z Rejstříku trestů.[111] Ztráta bezúhonnosti v průběhu výkonu funkce soudce znamená opět zánik funkce soudce dle § 94, písm. c) zákona o soudech a soudcích, případně dle § 91, písm. b) totožného zákona.[112]

5.4 Zkušenosti a morální vlastnosti

Tento poměrně obecný požadavek dává široký prostor státnímu orgánu pro uvážení, jakým způsobem bude zjišťován. V praxi se splnění tohoto požadavku zkoumá pomocí psychologicko-diagnostického vyšetření (dále jen "vyšetření"). Před novelou zákona o

---

[109] § 60 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

[110] KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 134 s. (§ 60)

[111] § 2c zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů

[112] § 94, písm. c) *dnem právní moci rozhodnutí, kterým byl odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný z nedbalosti,* ve srov. s § 91, písm. b) *byl pravomocně odsouzen za trestný čin a takové odsouzení nebylo důvodem k zániku funkce soudce podle § 94, písm. c), jestliže čin, za který byl soudce odsouzen, svou povahou zpochybňuje důvěryhodnost jeho dalšího setrvání v soudcovské funkci*

soudech a soudcích probíhalo vyšetření až ve fázi výběrového řízení na pozici kandidáta na funkci soudce.[113] Cílem vyšetření je posouzení vlastností a dalších osobnostních předpokladů uchazeče pro výkon funkce soudce.[114] Vyšetření prozatím zajišťuje Justiční akademie, nicméně vyšetření jako taková provádějí odborná psychologická pracoviště vybraná ministerstvem.[115] V současnosti je tímto pověřena společnost Kariérový a personální servis, s. r. o. v Olomouci.[116] Novela posunula vyšetření do výběrového řízení na pozici justičního kandidáta.[117]. Vyšetření provádí Justiční akademie, přičemž důvodová zpráva navrhuje zřídit při Justiční akademii nový organizační útvar – psychologicko-diagnostickou laboratoř.[118] Účel vyšetření zůstává tedy totožný, mění se pouze časový okamžik, ve kterém k vyšetření dochází a zjevně se změní i subjekt, který bude vyšetření provádět. Vzhledem k tomu, že vyšetření je pod vlnou kritiky, neboť jím nejsou otestovány zkušenosti a morální vlastnosti spíše méně, předpokládala bych, že bude navrhnut i nový způsob testování.[119] Zalíbila se mi myšlenka, že by psycholog neměl rozhodovat na základě jednoho sezení s kandidátem, nýbrž by měl také možnost účastnit se přijímacího pohovoru.[120] Je třeba zamyslet se vůbec nad potřebností tohoto vyšetření. Uznávaní právní odborníci totiž vyšetření spíše kritizují, než oslavují. Soudkyně Ústavního soudu, Kateřina Šimáčková, má za to, že psychologické vyšetření uchazeče spíše frustrují a ponižují.[121] Sám psycholog a psychoterapeut, Petr Moos, podotýká, že jediné, co lze v psychologii do jisté míry objektivně změřit, jsou výkonové mentální funkce, třeba pozornost, paměť, reaktivita, představivost, IQ apod. Je to logické, protože to je vlastně obyčejný závod na body, který se dá snadno zaznamenat a poměřit. Ale pokud chcete

---

[113] § 3 odst. 1 Instrukce č. 7/2017, ze dne 23. 11. 2017, č. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce, Ministerstva spravedlnosti

[114] Tamtéž, § 15 odst. 2

[115] Tamtéž, § 15 odst. 1 ve spojení s § 16 odst. 1

[116] Ministerstvo spravedlnosti. *Metodika k posuzování osobnostní způsobilosti k výkonu funkce soudce nebo státního zástupce (psychologicko-diagnostické vyšetření uchazečů)* [online].
Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/12681/1500425/Metodika.pdf/0ce00b6b-9249-42b7-a1e9-69bf2f106d56

[117] § 112 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[118] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021Sb., zvláštní část, str. 45

[119] SLÁDEČEK, Vladimír. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1078 s. (čl. 93 odst. 2)

[120] DÖRFL, Luboš. Rozhovor s Lubošem Dörflem. *Soudce*, 2020, roč. XXII, č. 3, 7 s.

[121] ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. *Jak vybírat ty správné soudce?* [online]. 7. listopadu 2021.
Dostupné z: http://www.simackova.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=34

začít „měřit“ osobnost, tak to je opravdu ambiciózní projekt.[122] Na druhou stranu si kladu otázku, jak by bylo vůbec možné důstojně a zároveň objektivně zjistit a zhodnotit kýžené vlastnosti a předpoklady jako např. sebejistotu, rozhodnost, odpovědnost, inteligenci, zralost, které justice od kandidátů očekává a vyžaduje? Některé významné faktory kupř. stabilitu osobnosti, stálost, vytrvalost, morální kredit může jen potvrdit či vyvrátit čas.[123] Důkazem mohou být i některé z rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu, ve kterých bylo shledáno selhání soudců, kteří ve vyšetření uspěli. Příkladmo rozhodnutí kárného senátu NSS ze dne 5. října 2011, sp. zn. 11 Kss 10/2010- 175 "*Soudkyně systém práce a složitost agendy na civilním úseku nezvládala. Stále měla u sebe velké množství rozpracovaných věcí a senát nevykazoval výrazné zlepšení. Na základě změny rozvrhu práce byla proto zařazena na exekuční úsek s tím, že je zde jiný systém práce, s převažujícím množstvím jednodušších a opakujících se úkonů. Soudkyně vědoma si průtahů, které způsobila na civilním úseku, přislíbila změnu v systému své práce. Na základě nyní provedené prověrky v exekučním senátě, který jmenovaná vede, však bylo zjištěno, že se celá situace znovu opakuje*.“ Závěrem je nutné zdůraznit, že výsledek vyšetření je pouze doporučující, neznamená v případě “ doporučení s výhradou” nebo “nedoporučení” zákonnou překážku pro jmenování uchazeče do funkce soudce. Zároveň však poskytuje určitý nástroj prezidentu republiky pro uvážení.[124]

5.5 Věk

Věková hranice je ze všech předpokladů rozhodně nejkontroverznější. Na úvod je třeba říci, že jediná skutečnost, ohledně které není pochyb, je okamžik, kdy musí být dosaženo požadovaného věku pro splnění podmínky. Tím je nejpozději den jmenování prezidentem do funkce soudce.[125] Čili kandidát narozen 21. února může být jmenován prezidentem do funkce soudce nejdříve v tento den. V minulosti vyvolal tento časový mezník v právnické obci nesčetně diskuzí, přitom jak říká sama Daniela Zemanová “vždyť je to jen

---

[122] MOOS, Petr. *Moc psychotestů a iluze jejich objektivity* [online]. lidovky.cz, 19. ledna 2010. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/moc-psychotestu-a-iluze-jejich-objektivity.A100119_000049_ln_noviny_sko

[123] Osobnostní předpoklady, které zmiňuji jsem načerpala ze studie: VŮJTĚCH, Jan. *Profesiogram soudce a státního zástupce*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002, 106-108 s.

[124] Šimíček, Vojtěch. In: BAHÝĽOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. Linde Praha, 2010, 1273 s. (čl. 93 odst. 2)

[125] SLÁDEČEK, Vladimír. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1079 s. (čl. 93 odst. 2)

nastřelená hranice". Takto se prezidentka Soudcovské unie vyjádřila na odborné konferenci ve vztahu k současné věkové hranici 30 let pro vstup do taláru.[126] Ke změně došlo zákonem č. 192/2003, který zvedl požadovanou věkovou hranici z tehdejších 25 na současných 30 let.[127] Z citované změny zákona vzešla známá kauza týkající se rozhodnutí tehdejšího prezidenta republiky o nejmenování několika kandidátů na funkci soudce, jinými slovy kauza "Langer", o které budu pojednávat níže. S jistotou lze říci, že čím vyšší bude věková hranice, tím více získá kandidát zkušeností, morálních vlastností a pracovních dovedností. Upřímně, ani já si nejsem jista, zda osoba ve 25 letech má dostatečně "nabyto", aby byla erudována k řešení sporu. Na druhou stranu si ale myslím, že i zkušeného soudce leckdy něco překvapí. Je proto tedy na zákonodárci, aby našel kompromis mezi dostatečným a zbytečným. Při hledání adekvátní věkové hranice by mělo být také přihlédnuto k praktické stránce věci. Absolvent právnické fakulty opouští svou domovinu v zásadě ve 24 letech. Nadále jej čeká tříletá právní praxe, dle nové právní úpravy účinné od roku 2022 navíc další jeden rok. Řádnou praxi ukončí kandidát ve svých 28 letech. Zbylé dva roky poté čeká na jmenování s nízkým platem a pro justici hrozí nebezpečí ztráty nejschopnějších kandidátů z důvodu jejich výběru jistějšího povolání.[128] Nejenom minimální věková hranice rozpoutala debatu, v současnosti i horní věková hranice "rozhýřila vody". Zákon o soudech a soudcích s uplynutím kalendářního roku, v němž soudce dosáhl věku 70 let spojuje zánik funkce soudce.[129] Toto ustanovení napadl žalobou Pavel Kolář, soudce okresního soudu v Olomouci, jemuž s ohledem na jeho věk má skončit funkce ke dni 31. prosince 2023. K podané žalobě u okresního soudu v Olomouci se na základě opodstatněné argumentace přidal i tento soud, který předložil Ústavnímu soudu návrh na zrušení citovaného ustanovení pro rozpor s ústavním pořádkem dle čl. 95 odst. 2 Ústavy ve spojení s § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu.[130] Pro kauzu si dovolím zvolit analogicky pracovní název kauza "Kolář" a bude jí poskytnut prostor dále, neboť mám za to, že by to mohla být velice významná kauza. Nad samotným stanovením

---

[126] ZEMANOVÁ, Daniela. Záznam průběhu odborné konference. *Soudce*, 2020, roč. XXII, č. 4, 12 s.

[127] čl. I bod 10 zákona č. 192/2003 Sb., o soudech a soudcích, ve znění zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

[128] ZEMANOVÁ, Daniela. Záznam průběhu odborné konference. *Soudce*, 2020, roč. XXII, č. 4, 12 s.

[129] § 94, písm. a) zákona o soudech a soudcích

[130] Rozhodnutí Okresního soudu v Olomouci doručené Ústavnímu soudu dne 26. srpna 2021, sp. zn. 23 C 30/2021

maximální věkové hranice pro soudce visí otazníky. V Ústavě ČR je mandát soudce koncipován jako časově neomezený. Velké pochybnosti tak vyvolává již sama otázka, zda lze do tohoto atributu nezávislosti soudce zasáhnout „běžným“ zákonem.[131]

5.5.1 Kauza “Langer”

Justiční čekatel, Petr Langer, který řádně dle tehdejší právní úpravy splnil vyžadované podmínky ke jmenování do funkce soudce, v důsledku čehož byl navrhnut vládou ke jmenování, nebyl i přes splnění všeho potřebného jmenován. Tato situace proběhla v roce 2005 a jak již bylo výše zmíněno, s účinností od 1. července 2003 došlo k navýšení věkové hranice na 30 let. Zákonodárce, aby předešel možným sporným momentům, však z tohoto požadavku vyjmul justiční čekatele, jejichž pracovní poměr vznikl a trval přede dnem nabytí účinnosti citovaného zákona, tedy justičního čekatele s pracovním poměrem existujícím přede dnem 1. července 2003 bylo možné jmenovat už po dosažení věku 25 let. Zdánlivě nesporné přechodné ustanovení se odhodlal tehdejší prezident republiky, Václav Klaus, ignorovat a v březnu 2005 nejmenoval 34 kandidátů a to pouze z důvodu nedosažení věku 30 let. Na toto rozhodnutí reagoval Petr Langer podáním žaloby proti nečinnosti k Městskému soudu v Praze. Prezident republiky se naproti tomu bránil podáním kasační stížnosti k NSS, která byla zamítnuta. Ve světle zrušujícího rozsudku NSS ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 4 Aps 3/2005 Městský soud v Praze této žalobě posléze vyhověl.[132] Petr Langer operoval zejména s diskriminací, když tvrdil, že jmenování z důvodu věku je porušením čl. 3 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 1 Listiny. Nadto NSS ovšem shledal, že stanovení věkové hranice není diskriminací, což ale nevyvrací nezákonnost rozhodnutí hlavy státu. NSS závěrem judikoval, že prezident republiky pochybil, když svévolně a v rozporu se zákonem aplikoval kritérium věku 30 let. Vytvořil tímto další kritérium, které zákon neobsahoval. Celá situace ani tak nedopadla pro Petra Langera přívětivě a svého jmenování se nedočkal.[133] Ačkoli měl

---

[131] HÁJKOVÁ, Šárka. Mají soudci odcházet do důchodu v 65 letech? [online]
Dostupné z: http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/137-maji-soudci-odchazet-do-duchodu-v-65-letech-.html

[132] Ve věci byly vydány celkem 2 rozhodnutí Městského soudu v Praze a 2 rozsudky NSS. Po podání žaloby Petra Langera k Městskému soudu v Praze došlo k jejímu odmítnutí. Proti tomuto se bránil podáním kasační stížnosti k NSS. NSS vyhověl kasaní stížnosti Petra Langera, čímž zrušil odmítavé rozhodnutí Městského soudu v Praze (rozsudek NSS ze dne 26. dubna 2006, č. j. 4 Aps 3/2005). Městský soud dle závazného právního názoru NSS vydal nové rozhodnutí ve věci, kterým vyhověl žalobě proti nečinnosti. V této situaci podává prezident republiky kasační stížnost k NSS, avšak bezúspěšně (rozsudek NSS ze dne 21. května 2008, č. j. 4 Ans 9/2007).

[133] Byla mu později přiznána pouze finanční kompenzace ve výši 105 000 Kč jako náhrada nemajetkové újmy.

prezident republiky do šesti měsíců od právní moci rozsudku Městského soudu v Praze rozhodnout o tom, zda jmenuje či nejmenuje (v případě nejmenování proč), k ničemu takovému ale nedošlo. Jak se mohl Petr Langer bránit proti této opětné neaktivitě? Otázka vyvstává, zda-li by se nejednalo u případné žaloby proti nečinnosti o překážku ve věci rozsouzené, tzv. ne bis in idem, neboť ve věci nejmenování již bylo rozhodnuto.[134]

5.5.2 Kauza "Kolář"

Jak jsem zmínila výše, tento soudní spis v sobě ponese rozhodnutí nad maximální věkovou hranicí, která ukončuje mandát soudce. Argumentace uvedená žalobcem v žalobě, následně převzatá okresním soudem v Olomouci mi přijde velice přesvědčivá a považuji ji za úspěšnou, ačkoli si myslím, že její vyhovění by znamenalo velký zásah do justice. Mezi nejvýstižnější momenty žaloby bych zařadila následující. Jsou-li porovnány i jiné právnické profese, je zjištěno, že např. u soudních exekutorů taková hranice není stanovena. Kdybychom měli hledat blíže, tak věkovou hranici pro zánik funkce soudce neobsahuje ani zákon č.182/1993 Sb., o Ústavním soudu.[135] Je možné argumentovat tím, že soudci Ústavního soudu jsou jmenováni jen na dobu deseti let,[136] nikoli s definitivou jako je tomu u soudců obecné soustavy soudů,[137] avšak není stanovena hranice, od které nelze soudce Ústavního soudu jmenovat. V současnosti působí na Ústavním soudu soudci starší 70 let, např. JUDr. Pavel Rychetský dr. h. c., narozen 1943; prof. JUDr. Jan Filip, CSc., narozen 1950.[138] V širším kontextu lze poukázat i na nestanovení hranic pro výkon moci zákonodárné a výkonné. Žalobce argumentuje principy demokratického právního státu a požadavku na vzájemně doplňující se vyvážené postavení všech tří mocí ve státě.[139] Dále je opět upozorněno na diskriminaci z důvodu věku, a na skutečnost, že stanovení věkové hranice 70 let neobstojí v

---

[134] KOSAŘ, David. In: Kosař, David a kol. *Ústavní právo. Casebook.* Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, 291-298 s.

[135] Rozhodnutí Okresního soudu v Olomouci ze dne 26. srpna 2021, sp. zn. 23 C 30/2021, část III., bod 12

[136] čl. 84 odst. 1 Ústavy

[137] čl. 93 odst. 1 Ústavy: *Soudce je jmenován do funkce prezidentem republiky bez časového omezení.*

[138] Seznam současných funkcionářů je dostupný na webových stránkách Ústavního soudu. Dostupné z: https://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci?tx_odjudges%5Bdetail%5D=66&cHash=e7b796cdda84babac8d2668cb2f86c3e

[139] Rozhodnutí Okresního soudu v Olomouci ze dne 26. srpna 2021, sp. zn. 23 C 30/2021, část III., bod 12

testu proporcionality.[140] Rostoucí věk se u každého jednotlivce projevuje jinak a nelze proto paušálně tvrdit, že u každého se s rostoucím věkem vytrácí ztráta schopnosti kvalifikovaného a profesionálního soudního rozhodování. Rozhodným proto není věk sám o sobě, nýbrž kvalita intelektuálních schopností a kognitivních funkcí.[141] V případě, že by se zdálo, že úplné zrušení zániku funkce spojené s dosažením určitého věku je nepřiměřené, byly in eventum navrhnuty lékařské prohlídky, nevyjímaje psychologických, které by poukázaly na případné odchylky ve zdraví způsobené věkem. Tímto žalobce poukázal na zajištění legitimního cíle i jiným způsobem.[142] Na podporu žalobcova tvrzení je uvedena relevantní judikatura.[143]

Bohužel jsme se v tomto případě nedočkali rozhodnutí v meritu věci. Plénum ÚS rozhodlo dne 24. května 2022 o odmítnutí návrhu.[144] Důvodem odmítnutí návrhu byl především nedostatek věcné legitimace navrhovatele- Okresního soudu v Olomouci. ÚS zhodnotil, že při podání návrhu na zrušení zákona nebo jeho části ve smyslu čl. 95 odst. 2 Ústavy ve spojení s § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu, je aktivní legitimace odvozena od předmětu sporu a jeho právní kvalifikace, přičemž Okresní soud v Olomouci nemá dostatek pravomoci ve smyslu § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen "OSŘ") a to právě proto, že věc týkající se zániku funkce soudce nepatří mezi soukromoprávní věci a řízení vedené u tohoto civilního soudu je stiženo nedostatkem procesní podmínky, a to pravomoci soudu stanovené § 7 odst. 1, 3 OSŘ, tudíž je Okresní soud v Olomouci zjevně neoprávněný podat takovýto návrh.[145] Dle úvahy ÚS by tedy měl civilní soud procesně postupovat tak, že po zjištění nedostatku pravomoci řízení zastavit a po nabytí právní moci usnesení o zastavení řízení věc postoupit příslušnému orgánu.[146] Nicméně ÚS po uzavření cesty ochrany práva v civilním soudnictví se ani nesnažil nastínit možný způsob, kterým by se mohl žalobce domáhat ochrany, což je mj. kritizováno i v odlišném stanovisku.[147] Za další kritický bod

---

[140] § 7 odst. 1 zákona č. 198/2009 Sb.o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

[141] Rozhodnutí Okresního soudu v Olomouci ze dne 26. srpna 2021, sp. zn. 23 C 30/2021, část V., bod 29

[142] Tamtéž, část V., bod 32

[143] Tamtéž, část IV., bod 16- 22

[144] Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 24. května 2022, sp. zn. Pl ÚS 32/21

[145] Tamtéž, část III., bod 13-14

[146] § 104 odst.1 OSŘ

[147] Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 24. května 2022, sp. zn. Pl ÚS 32/21, odlišné stanovisko, bod 13-14

považuje plénum ÚS naléhavý právní zájem, který doprovází určovací žalobu, a který není dle pléna dán. ÚS neshledává žalobcovu situaci jako nejistou vzhledem k tomu, že zákon jednoznačně určuje zánik žalobcovy funkce soudce ke dni 31. 12. 2023.[148]

K rozhodnutí vyjádřilo svůj nesouhlas hned několik soudců. Disentující stanovisko zaujali k otázce aktivní legitimace, když upozornili na skutečnost, že v historii se již ÚS zabýval otázkou soudcovských platů i kárného řízení. Jestliže byla poskytnuta civilní ochrana těmto dvěma záležitostem, měla by být v rámci zachování konzistentnosti a jednoty rozhodování ÚS, poskytnuta ochrana i v tomto případě.[149] Dále se soudci ohradili i proti namítané neexistenci naléhavého právního zájmu s argumentem, že podstatou případu není existence či neexistence práva nebo právního poměru, nýbrž skutečnost, zda právní poměr žalobce jako soudce bude nadále trvat či nikoli po uplynutí dne 31. 12. 2023 navzdory možnému neústavnímu ustanovení § 94, písm. a) zákona o soudech a soudcích. Nadto pro podporu naplnění naléhavého právního zájmu soudci přidávají myšlenku, že se tento problém netýká jen žalobce, ale i všech soudců, kteří onoho dne dosáhnou stejného věku a jejich funkce zanikne.[150] Závěrem soudci hodnotí rozhodnutí jako zdrženlivé a vyhýbavé a zdůrazňují, že jedním z úkolů ÚS je nápomoc obecným soudům při jejich rozhodování formou dialogu, čímž je zajištěna bezrozpornost a ústavnost právního řádu, a ÚS by měl spíše hledat způsoby, jak se daným případem zabývat, než důvody, proč se ho zbavit.[151]

5.6 Souhlas s ustanovením do funkce a s přidělením k soudu

Obdobně jako u jakéhokoli právního jednání je žádoucí formou pro souhlas s ustanovením do funkce písemná forma. Je tomu tak z důvodu následného jednoznačného posouzení, zda souhlas byl dán či nebyl, stejně tak z důvodu právní jistoty o platnosti jmenování do funkce soudce. Souhlas však lze poskytnout ústně nebo i konkludentně, aniž by došlo k rozporu se zákonem. Ze souhlasu poskytnutého jinak než písemně musí být vždy jasné, že takový souhlas byl vysloven. Souhlas musí být dán nejpozději v den jmenování, jinak k samotnému aktu jmenování nemůže dojít, aniž by se nejednalo o úkon neplatný pro

[148] Rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 24. května 2022, sp. zn. Pl ÚS 32/21, část III., bod 18

[149] Tamtéž, odlišné stanovisko, bod 7-9

[150] Tamtéž, odlišné stanovisko, bod 3-4

[151] Tamtéž, odlišné stanovisko, bod 11-12

rozpor se zákonem.[152] Na souhlas s ustanovením do funkce navazuje souhlas s přidělením k soudu. Tento souhlas je předpokládán i v § 67 odst. 1 zákona o soudech a soudcích. Opět není stanovena forma souhlasu. Stejně tak jako v případě předchozího souhlasu s ustanovením do funkce musí však jít vždy o projev vůle uchazeče, z jehož obsahu lze dovodit, že skutečně souhlas vyslovil. Nejzazší okamžik pro vyslovení souhlasu je taktéž den jmenování.[153]

5.7 Vysokoškolské právnické vzdělání v oboru práva

§ 60 odst. 3 zákona o soudech a soudcích vyžaduje vysokoškolské vzdělání získané řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice. Není relevantní, zda půjde o vzdělání na soukromé či veřejné vysoké škole, ovšem v ČR je v současné době magisterský studijní program v oblasti práva akreditován na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, Právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně, Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a na Právnické fakultě Západočeské univerzity v Plzni.[154] Třebaže některá studia, např. na Policejní akademii[155] nebo veřejné správy nabízí výuku právnických předmětů, nelze tímto dosáhnout splnění podmínky, neboť je vyžadována komplexní znalost práva.[156] Z přechodných ustanovení, konkrétně z § 180 zákona o soudech a soudcích lze zjistit, že nestanoví-li mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána jinak, považuje se za vysokoškolské vzdělání podle § 60 odst. 3 též vysokoškolské vzdělání získané v době před 1. lednem 1999 na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice, vysokoškolské vzdělání získané na právnické fakultě vysoké školy se sídlem na území České a Slovenské Federativní Republiky nebo jejích právních předchůdců a zahraniční vysokoškolské vzdělání v oblasti práva uznané podle zvláštních právních předpisů. Dosáhl-li žadatel vzdělání na zahraniční vysoké škole, je nezbytné osvědčení o uznání, tzv. nostrifikaci ve smyslu § 89 a 90 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů. Toto osvědčení vydává na žádost

---

[152] KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 138 s. (§ 60)

[153] Tamtéž, 139 s.

[154] SLÁDEČEK, Vladimír. In: SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, 1078 s. (čl. 93 odst. 2)

[155] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 32 Cdo 583/2010

[156] ŠIMÍČEK, Vojtěch. In: BAHÝĽOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. Linde Praha, 2010, 1271 s. (čl. 93 odst. 2)

absolventa Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, jestliže je Česká republika vázána mezinárodní smlouvou se zemí, kde je zahraniční vysoká škola zřízena a uznána, a ministerstvo je touto smlouvou k uznání zmocněno, dále pak v ostatních případech rozhoduje veřejná vysoká škola, která uskutečňuje obsahově obdobný studijní program.[157] K hodnocení zahraničního vzdělání se vyjádřil i Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku ze dne 13. listopadu 2003 ve věci Christine Morgenbesser v. Consiglio dell'Ordine degli avvocati di Genova, C-313/01 přičemž uvedl, že magisterský titul v oboru práva udělený (zahraniční) univerzitou, musí být posouzen v rámci zhodnocení celkového vzdělání jak akademického, tak profesního, které zájemce může uplatnit. Z toho vyplývá, že je na příslušném orgánu, aby ověřil, zda a v jakém rozsahu musí být znalosti a kvalifikace nebo profesní zkušenosti získané v jiném členském státě, stejně tak jako zkušenosti získané v členském státu, ve kterém zájemce žádá o zápis, považovány za dostačující v podmínkách, jejichž splnění je vyžadováno pro přístup k příslušné činnosti.[158]

5.8 Odborná justiční zkouška (dále jen "zkouška")

Není třeba více polemizovat nad vhodností této podmínky. Odborná justiční zkouška je znalostní zkouška, která má otestovat teoretické znalosti z oblasti práva potřebné k výkonu funkce. I u této znalostní zkoušky došlo novelou k menší obměně. Ze systematiky zákona před novelizací soudím, že zkouška byla jakýmsi zakončením ať už přípravné služby justičních čekatelů, tříleté praxe asistentů soudců nebo pětileté praxe vyšších soudních úředníků.[159] Po splnění zkoušky čekalo uchazeče jen výběrové řízení na funkci soudce, mnohdy ani to ne. Po novelizaci zákona předchází odborná justiční zkouška výběrovému řízení na pozici justičního kandidáta, na které navazuje odborná příprava a následné výběrové řízení na funkci soudce. Novela nahlíží na znalostní zkoušku spíše jako na "filtr", který vybere uchazeče s vážným a vyhraněným zájmem o činnost soudce. Takovému kandidátovi lze svěřit kvalifikované úkoly, na nichž lze ověřit jeho předpoklady, organizační dovednosti, schopnost snášet zátěž a pracovat pod určitým tlakem.[160] Novela počítá se stejným složením

---

[157] § 89 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů

[158] KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 147 s. (§ 60)

[159] § 114- 117 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

[160] ZEMANOVÁ, Daniela. Informace o přípravě novely zákona o soudech a soudcích. *Soudce*, 2019, roč. XXI, č. 3, 4 s.

zkušební komise jmenované ministrem spravedlnosti jako předchozí zákon.[161] Komise má 5 členů složených ze soudců, kteří mají většinu, zaměstnanců Ministerstva spravedlnosti a případně dalších odborníků teorie a praxe.[162] Stejně tak je zachován obsah zkoušky, který bude tvořen písemnou a ústní částí.[163] K odborné justiční zkoušce bude připuštěn asistent soudce po vykonání tříleté právní praxe s obligatorním ročním výkonem funkce asistenta soudce.[164] Do doby právní praxe lze započíst i dobu výkonu jiných právních profesí dle § 110 zákona o soudech a soudcích. Splní-li zákonem vymezené podmínky, může vykonat zkoušku i jiný občan.[165] Obsah zkoušky bude dle § 109 odst. 4 zákona účinného od 1. ledna 2022 upraven vyhláškou Ministerstva spravedlnosti. Bylo by v zájmu právní jistoty a předvídatelnosti, kdyby nově vydaná vyhláška obsahovala nad rámec dosavadní i způsob hodnocení, resp. kritéria, podle kterých bude zkoušející hodnocen. Z tohoto popisu by se mohlo zdát, že uchazeči, kteří nemají nárok na připuštění k odborné justiční zkoušce nemají šanci splnit tento požadavek, avšak zákon o soudech a soudcích obsahuje výčet vzájemně uznatelných zkoušek. Odborná justiční zkouška může být nahrazena advokátní zkouškou, závěrečnou zkouškou právního čekatele, notářskou zkouškou, odbornou exekutorskou zkouškou shodně i výkonem funkce soudce Ústavního soudu po dobu alespoň 2 let.[166] Pro případ potřeby zmíním i přechodná ustanovení zákona řešící transformaci odborných justičních zkoušek vykonaných podle dřívějších předpisů, které jsou postaveny na stejnou úroveň jako nynější zkouška, popř. vyžadují rozhodnut ministra spravedlnosti.[167]

5.9 Úspěšné absolvování výběrového řízení na funkci soudce

[161] § 114 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích ve spojení s § 109 odst. 2 zákona č. 218/2021 Sb., o soudech a soudcích

[162] § 114 odst. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích ve spojení s § 109 odst. 1 zákona č. 218/2021 Sb., o soudech a soudcích

[163] § 114 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích ve spojení s § 109 odst. 3 zákona č. 218/2021 Sb., o soudech a soudcích

[164] § 110 odst. 1,2 zákona č. 218/20021 Sb., o soudech a soudcích

[165] § 111 odst. 2 zákona č. 218/2021 Sb., o soudech a soudcích "Ministerstvo umožní vykonat odbornou justiční zkoušku občanovi, který získal vysokoškolské vzdělání řádným ukončením studia v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice, je státním zaměstnancem ve služebním poměru v oboru služby legislativa a právní činnost, je zařazen ve 13. a vyšší platové třídě, vykonává právní praxi v tomto oboru služby a služebním zařazení minimálně 5 let, v posledním služebním hodnocení dosáhl vynikajících výsledků a zaplatil poplatek za konání odborné justiční zkoušky."

[166] § 60 odst. 5 zákona o soudech a soudcích

[167] § 184 zákona o soudech a soudcích

Tato podmínka přibyla v souvislosti s novelou zákona o soudech a soudcích. Celý proces ustanovování soudců byl pozměněn, a to tak, že došlo ke zrušení institutu justičního čekatele a vytvoření nové pozice- justičního kandidáta a zakotvení výběrového řízení na funkci soudce. K výběrovému řízení se vyjádřím v následující kapitole pojednávající o novele komplexněji.

6. Novela zákona o soudech a soudcích

V následující kapitole se zaměřím na novelizaci zákona o soudech a soudcích, která vešla v platnost 9. června 2021 a účinná je od 1. ledna 2022. Tato novela přinesla několik změn ať už v oblasti soudních funkcionářů, užití přísedících, kárného řízení a v neposlední řadě i justičních čekatelů. Právě nově vytvořený institut justičního kandidáta nahrazující zrušený institut justičního čekatele je pro potřeby tématu mé diplomové práce klíčový. V kapitole také budou nastíněny klíčové důvody vedoucí k novelizaci zákona ve vztahu k procesu ustanovování soudců.

6.1 Důvody vedoucí k novelizaci

Ať už z pozice justičního čekatele, asistenta soudce, nebo i vyššího soudního úředníka, leč po úspěšném složení odborné justiční zkoušky, která je nezbytným předpokladem pro výkon funkce soudce v České republice neexistoval zákonem upravený jednotný postup při výběru soudců. Kandidáty na jmenování v praxi navrhovali předsedové krajských soudů ministru spravedlnosti, který předkládá seznam k projednání vládě, neboť rozhodnutí prezidenta o jmenování soudců vyžaduje kontrasignaci předsedy vlády nebo jím pověřeného člena vlády.[168] Poté je návrh předkládán prezidentu republiky. Předsedové krajských soudů tak rozhodovali o způsobu výběru uchazečů, které navrhovali.[169] V podobném smyslu se vyjádřila i prezidentka Soudcovské unie, Daniela Zemanová, která nastínila, jak v praxi obsazování míst fungovalo*"pokud jde do důchodu soudce okresního soudu, předseda krajského soudu se rozhodne místo obsadit, přičemž nemá povinnost vypisovat výběrové řízení (přestože to někteří předsedové krajských soudů dělají). V každém kraji jsou podmínky odlišné, navíc každý předseda krajského soudu, který je volen na dobu 7 let, může zvolit jinou strategii obsazování pozic, což může celou situaci ještě zkomplikovat."*[170]

Způsob výběru uchazečů byl upraven platnou instrukcí, jejíž účinnost byla odložena. Jedná se o Instrukci Ministerstva spravedlnosti č. 7/2017, ze dne 23. 11. 2017, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce

[168] čl. 63 odst. 1, písm. i) ve spojení se čl. 63 odst. 3 Ústavy

[169] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021 Sb., obecná část, str. 3

[170] HRUŠKA, Lukáš. *Prezidentka Soudcovské unie Daniela Zemanová radí, jak se stát soudcem* [online]. pravniprostor.cz, 5. května 2016.
Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/prezidentka-soudcovske-unie-daniela-zemanova-radi-jak-se-stat-soudcem

soudce. Instrukce upravovala jednotné výběrové řízení a měla za cíl sjednotit způsob výběru kandidátů na funkci soudce. Jelikož instrukce prozatím nenabyla účinnosti, postup předsedů krajských soudů byl provizorně upraven Memorandem o spolupráci při výběru kandidátů na funkci soudce. Memorandum bylo dohodou mezi předsedy krajských soudů a ministrem spravedlnosti, kterou se stanoví minimální standardy transparentního výběru kandidátů na funkci soudce. Dohoda byla uzavřena do doby přijetí nové právní úpravy výběru soudců.[171] I tato situace byla jedním z důvodů pro novelu zákona o soudech a soudcích. Sama důvodová zpráva odkazuje na tuto roztříštěnost "v *oblasti výběru soudců dojde k vytvoření transparentního a objektivního postupu, který zaručí, aby se soudci stávali pouze nejkvalitnější uchazeči. Systém výběru a přípravy budoucích soudců není u krajských soudů jednotný. Příprava justičních čekatelů neprobíhá u všech krajských soudů. U některých krajských soudů justiční čekatelé vůbec nepůsobí. Některé krajské soudy nahradily zcela institut justičního čekatele asistentem soudce, takový stav však není žádoucí, jelikož příprava na výkon funkce soudce by měla probíhat jednotně, soustavně a podle určitých pravidel. Systém přípravy budoucích soudců je roztříštěný a je nutné tento stav sjednotit."*[172]

Novela zákona o soudech a soudcích reagovala jak na kritiku nedostatečné právní úpravy od veřejnosti i soudců samotných, tak na doporučení od Skupiny států proti korupci "GRECO".[173] GRECO je skupina 49 členských států založená v roce 1999 Radou Evropy, jejíž podstata tkví v monitorování a následném zlepšování schopnosti členských států v boji proti korupci. GRECO se vyjádřilo ve své hodnotící zprávě České republiky poměrně kriticky. Hodnocení je uvedeno v příloze č. 1 této práce.

6.2 Zrušení justičního čekatele

Uchazeči o funkci soudce mohli vstupovat do této funkce hned z několika pozic. Někteří vykonávali funkci justičního čekatele, vyššího soudního úředníka nebo i jinou právní profesi. Převažující většina byla tvořena asistenty soudců. Obliba pozice asistenta soudce přepadla natolik, že na některých soudech justiční čekatelé vůbec nepůsobili, a proto bylo

[171] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021 Sb., obecná část, str. 3-4

[172] Tamtéž, str. 8

[173] Tamtéž, str. 10

zapotřebí na nastalou situaci reagovat.[174] Co bylo důvodem pro snížení zájmu o funkci justičního čekatele se lze jen domnívat. Z mého pohledu to může být samotná cesta k získání této funkce. Zatímco asistenta soudce ve smyslu § 36a odst. 2 zákona o soudech a soudcích jmenuje předseda příslušného soudu na návrh soudce, jemuž bude asistent přidělen, justiční čekatel musel projít podstatně trnitější cestou. Ze všeho nejdříve byla nutná registrace do evidence justičních čekatelů, kterou vedlo ministerstvo spravedlnosti.[175] Po registraci čekal na zájemce vstupní test.[176] Zájemce také musel projít výběrovým řízením, jehož obligatorní částí byl přijímací pohovor a fakultativní částí písemný test, tento dle rozhodnutí předsedy krajského soudu učiněném na základě proveditelnosti výběrového řízení.[177] Jakmile byl uchazeč úspěšný u výběrového řízení, byl přijat předsedou krajského soudu do přípravné služby.[178] Přípravná služba trvala minimálně 36 měsíců.[179] Důkladnost či složitost pravidel pro získání a výkon pozice justičního čekatele vycházela z historického pohledu na tuto funkci. Smyslem pozice měla být důkladná příprava na funkci soudce, přičemž justiční čekatel by měl při své přípravě projít všemi úseky soudu, dokonce i oběma základními stupni soudní soustavy, a tímto získat komplexní přehled a zkušenosti.[180] Naproti tomu z funkce asistenta soudce, který je přiřazen k jednomu soudci nebo i více soudcům, nicméně stále na jednom oddělení, nelze takový široký záběr očekávat. Větší oblíbenost pozice asistenta soudce spatřuji i v blízkém vztahu soudce a asistenta, kterému se dostává osobnějšího přístupu, větší péče a má tak možnost dozvědět se více.

6.3 Justiční kandidát

Za účelem zajištění jednotného transparentního výběru soudců z těch nejkvalitnějších kandidátů došlo novelizací k poměrně rozsáhlé změně v systematickém uspořádání dílčích

---

[174] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021 Sb., obecná část, str. 8

[175] § 1 Vyhláška č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce, Ministerstva spravedlnosti

[176] § 2 an. Vyhláška č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce, Ministerstva spravedlnosti

[177] § 7 odst. 3 Vyhláška č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce, Ministerstva spravedlnosti

[178] Tamtéž, § 12 odst. 1

[179] § 110 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[180] VÁVRA, Libor. *Asistenti, čekatelé, kandidáti* [online]. pravniprostor.cz, 8. března 2021. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/nazory/autor-1/asistenti-cekatele-kandidati

fází. Před novelou zákona o soudech a soudcích byla justiční zkouška jakýmsi finálním zakončením postupu k výkonu funkce soudce a po splnění dalších nezbytných podmínek, typicky věku mohl být žadatel navrhnut na jmenování do funkce soudce. Novela zákona přinesla nový institut- justičního kandidáta. Časově je výkon justičního kandidáta zasazen do okamžiku, který následuje po úspěšném složení justiční zkoušky. Systematicky se tedy jedná o poslední fázi před možným jmenováním. Justičním kandidátem se stane žadatel, který úspěšně složil justiční zkoušku, prošel výběrovým řízením, složil do rukou předsedy krajského soudu slib a splňuje předpoklady pro výkon funkce soudce s výjimkou věku a výběrového řízení na funkci soudce.[181] Smyslem a účelem praxe justičního kandidáta je intenzivní příprava na budoucí výkon funkce soudce pod vedením zkušených kolegů, která spočívá ve velice kvalifikované činnosti, zejm. přípravě podkladů pro soudce a právních rozborů.[182] Příkladmo si tuto činnost představuji tak, že justiční kandidát připravuje soudní rozhodnutí, sám vydává některá rozhodnutí, např. platební rozkazy, vyhledává relevantní judikaturu, provádí rešerše, aj. Činnost justičního kandidáta bude variabilní a bude se lišit s ohledem na pokyny toho předsedy senátu či samosoudce, u kterého bude justiční kandidát vykonávat odbornou přípravu. Zákon sám nedefinuje činnost, která bude příslušet justičnímu kandidátovi, avšak odkazuje na zvláštní právní předpis pro vyšší soudní úředníky.[183] Stejně tak zákon předpokládá vydání vyhlášky ministerstvem spravedlnosti, která bude upravovat jak samotnou náplň odborné přípravy, tak způsob a postup při hodnocení justičního kandidáta.[184] Důvodová zpráva dále poukazuje na to, že práce justičního kandidáta se nebude omezovat jen na činnost u soudu, ale i na praktické kurzy typu simulovaná soudní jednání, či na praktické otázky výslechu či provádění důkazů v soudní síni.[185] Tato odborná příprava trvá po dobu jednoho roku.[186] Závěrečným výstupem odborné přípravy bude celkové hodnocení kandidáta, jež bude vyhotoveno předsedou krajského soudu na základě stanoviska předsedy senátu nebo samosoudce, u kterého vykonával justiční kandidát odbornou přípravu.[187] Jak nastiňuje

[181] § 113 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[182] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021 Sb., zvláštní část, str. 42

[183] § 115 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[184] § 115 odst. 3 zákona o soudech a soudcích

[185] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021 Sb., zvláštní část, str. 42

[186] § 114 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[187] § 115 odst. 2 zákona o soudech a soudcích

prezidentka Soudcovské Unie ve svém článku, hodnocení by mělo být založeno na jednotné metodice obohacené o vlastní postřehy školitelů.[188] Toto hodnocení si představuji jako spojení předem stanovených objektivních kritérií a subjektivního pohledu předsedy senátu či samosoudce. Mezi předem stanovená objektivní kritéria bych zařadila např. samostatnost, schopnost rozhodovat se, efektivitu práce, systematičnost, způsob komunikace a vyjadřování, taktéž písemný projev apod. Tato bych hodnotila bodově od stupně 1 ”nejméně” do stupně 10 “nejvíce”. Na objektivní hodnocení by dále mělo navazovat subjektivní hledisko předsedy senátu nebo samosoudce, ve kterém by mohl nejenom odůvodnit bodování, ale i popsat samotnou spolupráci s justičním kandidátem.

6.4 Výběrové řízení na funkci soudce

Jakmile justiční kandidát ukončí odbornou přípravu a od tohoto ukončení dosud neuplynula doba 5 let, může podat přihlášku k výběrovému řízení na funkci soudce.[189] Je důležité zmínit, že odborná příprava může být dle § 117 odst. 2 zákona č. 218/2021 Sb. nahrazena výkonem

a) funkce státního zástupce, praxe advokáta, notáře, soudního exekutora a soudce Ústavního soudu po dobu 5 let
b) právní praxe nebo vědecké, případně pedagogické činnosti po dobu 10 let v právním odvětví souvisejícím s rozhodovací činností soudů
c) právní praxe ve služebním poměru v oboru legislativa s právní činnost ve 13. a vyšší platové třídě po dobu 15 let; do této praxe se započítává rovněž výkon právní praxe ve státní správě před 1. červencem 2015 ve 13. a vyšší platové třídě s náplní práce, která odpovídá stávajícímu oboru služby legislativa a právní činnost

Z důvodové zprávy vyplývá, že zákonodárci považují za vhodné obohatit justici o soudce, kteří mají zkušenosti z mimosoudního prostředí. Přínosné jsou zejména praktické zkušenosti z jiných právních oborů a povolání, které mohou být zužitkovány ke kvalitnějšímu a objektivnějšímu rozhodování v soudní praxi.[190] Shledávám více než vhodné, aby každý

---

[188] ZEMANOVÁ, Daniela. *Novela zákona o soudech a soudcích – úspěch či prohra?* [online]. pravniprostor.cz, 18. června 2019.
Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich-uspech-ci-prohra

[189] § 117 odst. 1 zákona o soudech a soudcích

[190] Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021 Sb., zvláštní část, str. 44

žadatel o funkci soudce absolvoval praxi v jiném právním odvětví, ať už advokacii, státním zastupitelství nebo i při orgánu sociálně právní ochrany dětí či u mediátora. Věřím, že taková zkušenost bude výhodou nejenom při výběrovém řízení, ale posílí i kvalitu justice samotné. Na druhou stranu nelze se spoléhat jen na zkušenosti z jiných právních profesí. Pro výkon funkce soudce je třeba míti i určitý charakter, osobnostní předpoklady, povahu a nejsem si jista, zda při nahrazení odborné přípravy výkonem jiných právnických profesí, právě tento předpoklad může být patřičně zjištěn ve výběrovém řízení na funkci soudce pomocí písemného testu, pohovoru a psychologického vyšetření.

Výběrové řízení, které vyhlašuje ministr spravedlnosti, se může skládat až ze čtyř částí. V první části dochází k posouzení úplnosti přihlášky, dále přechází justiční kandidát k písemné a ústní části obsahující písemný test a pohovor, čtvrtá část se bude týkat těch uchazečů, kterým nebylo provedeno psychologické vyšetření ve výběrovém řízení na funkci justičního kandidáta, aby tak bylo napraveno.[191] Fakticky se bude vyšetření týkat právě těch uchazečů, kteří nahradili odbornou přípravu jinou dostatečnou právní praxí. V tomto okamžiku se jedná o další výběrové řízení, které musí žadatel o funkci soudce podstoupit. Vyvstává otázka, zda není tento postup již moc náročný a zbytečně komplikovaný. Poněkud ledabyle avšak příhodně se v obdobném duchu vyjádřil i bývalý poslanec Dominik Feri reagující na novelu zákona na 41. schůzi "*Protože tam je vlastně trojí přezkušování. My se tváříme, jako by ten systém snad nebyl schopný odhalit někoho, kdo v rámci té justice nemá co dělat, kdo není dobrý právník, kdo není dobrý z hlediska nějakého rozhodování o těch věcech, které jsou svěřeny třeba asistentům, a tak podobně. Ale musíme je neustále a systematicky přezkušovat."*[192]

[191] § 116 zákona o soudech a soudcích

[192] Stenografický zápis 41. schůze Poslanecké sněmovny ČR [online]. 10. března 2020 Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/041schuz/41-5.html

7. Závěr

V této kvalifikační práci jsem se zabývala ustanovováním soudců a aspektů, které souvisejí se soudci samotnými a jejich ustanovením do funkce. Stanoveným cílem byl výzkum podmínek, které musí být splněny pro přijetí do funkce soudce a postup, který předchází samotnému jmenování do funkce, kterým musí každý žadatel projít. Práci jsem také doplnila o nezbytný základ problematiky ustanovování soudců, a to o charakteristiku soudní moci České republiky a ústavní postavení soudce se zaměřením na jeho neslučitelnost s dalšími funkcemi. Při zkoumání moci soudní jsem kladla důraz především na nezávislost soudů a soudců. Dílčí kapitolu tvořila novela zákona o soudech a soudcích, která mi byla inspirací právě k tématu této práce. Výzkumnými otázkami, kterými jsem se zabývala byly a) jaké je ústavní postavení soudce, b) zda a jakou měrou je poskytnuta ochrana nezávislosti soudů a soudců rozhodnutími ÚS, c) jsou-li podmínky pro ustanovení do funkce soudce vhodné a dostatečné, d) jak přínosná je pro sjednocení problematiky novela zákona o soudech a soudcích, a jejich závěry zní následovně.

První výzkumnou otázkou mělo být zjištěno, v jakém postavení se soudce vzhledem k právnímu řádu nachází. Soudce je veřejnou funkcí, a proto jsou na jeho postavení kladeny velké požadavky a omezení. Soudci je Ústavou zakázáno být současně ve funkci prezidenta republiky, člena Parlamentu ČR nebo jakékoli jiné funkci ve veřejné správě. Tento ústavní požadavek jde ruku v ruce s požadavkem nezávislosti a nestrannosti soudů a soudců. Soudce má být členem jen jedné státní složky, a to složky soudní. Účast v další složce státní moci není jediným omezením. Soudci se dále např. zakazuje jakákoli jiná placená či výdělečná funkce. Po novele zákona přibyl zákaz účasti na politické straně nebo hnutí a ve statutárním, řídícím a kontrolním orgánu podnikající právnické osoby. Zdála by se tato omezení až přehnaná, ačkoli vzhledem k výsostné povaze funkce soudce je třeba na nich trvat. Soudci tak zbývá činnost, jako je např. vědecká, publicistická, pedagogická, sportovní, která dle zákonodárce nemůže ohrozit důvěru v jeho zvláštní právní postavení.

Druhá výzkumná otázka se týkala poskytování ochrany jednomu ze zásadních atributů soudní moci, a to nezávislosti soudů a soudců. Tento stěžejní ústavní aspekt jsem se rozhodla pojmout v rovině judikatorní, neboť jsem na jednotlivých případech mohla zjistit a ukázat, jak Ústavní soud chápe tento teoretický pojem a jak jej formuje. Co se týká nezávislosti soudů na moci výkonné, mám za to, že Ústavní soud je velice opatrný a pečlivý, a každému

případnému, byť jen nepatrnému zásahu exekutivy do justice brání svými rozhodnutími. Ochrana je tedy prozatím poskytnuta v plné míře, a to jak v případě zákazu odvolání z funkce předsedy soudu rozhodnutím prezidenta republiky, tak při vzdělávání soudců a následnému posuzování jejich odborné způsobilosti orgány moci výkonné. V otázce zásahů moci zákonodárné do nezávislosti moci soudní již nelze hovořit takto pozitivně. Ústavní soud zatím neposkytl stoprocentní ochranu při platových restrikcích zavedených zákonodárným sborem, avšak jsou již nastíněny určité parametry, při jejichž splnění by mohlo obsazení Ústavního soudu dojít ke konsenzu.

Třetí otázka mířila k samotným zákonným podmínkám, které musí žadatel splnit, aby mohl být jmenován prezidentem do funkce soudce, zda-li jsou stanoveny vhodně a dostatečně, a zda jsou schopné vybrat nejvhodnější kandidáty. Podmínky nejenom, že zajistí obecné požadavky, jako je svéprávnost, bezúhonnost, určité právní vzdělání, ale i žádanou odbornou úroveň, které je bezpochyby třeba, prostřednictvím splnění odborné justiční zkoušky. Odborná justiční zkouška se skládá z písemné a ústní části a testuje znalosti prakticky ze všech odvětví práva. Kvituji také její zařazení novelou do pozdějšího časového okamžiku. Uchazeč má tak možnost nasbírat další znalosti. Otazník visí pouze nad morálními vlastnostmi, které jsou zjišťovány pomocí psychologicko-diagnostického vyšetření, přičemž nepanuje shoda na tom, zda-li je vůbec možné morální vlastnosti zjistit, změřit.

Poslední výzkumná otázka má zodpovědět přínos novely zákona o soudech a soudcích. Tehdejší právní úprava byla kritizována zejména za svoji roztříštěnost do několika právních předpisů. Ke sjednocení postupu při výběru soudců došlo bezpochyby. Právní úprava zrušila institut justičního čekatele a ponechala pouze funkci asistenta soudce. Vhodně také dle mého názoru byl vytvořen institut justičního kandidáta, jehož činnost má být v této fázi již velice kvalifikovaná. Je to umožněno také tím, že kandidát splnil již tříletou praxi a odbornou justiční zkoušku, lze tedy předpokládat, že úroveň jeho znalostí je vysoká. Co by mohlo být považováno za nadbytečné, je v pořadí druhé výběrové řízení, a to na funkci soudce, které probíhá i přesto, že jedno výběrové řízení, a to na pozici justičního kandidáta již proběhlo. Vhodnost tohoto zákonem stanoveného postupu však ukáže jen čas, avšak novela zákona o soudech a soudcích vnesla čistotu a jasno do procesu vybírání soudců.

8. Seznam použitých zdrojů

8.1 Monografie

- BARTOŇ, Michal a kol. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016, 608 s.
- MOLEK, Pavel. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 613 s.
- JIRÁSEK, Jiří. *Ústavní základy organizace státu.* Praha: Leges, 2013, 368 s.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Organizace justičního systému*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, 396 s.
- PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda.* II. díl, Ústavní právo České republiky. Vydání 1. úplné v Nakladatelství Leges. Praha: Leges, 2011, 1119 s.
- HENDRYCH, Dušan. *Právnický slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1459 s.
- KOSAŘ, David a kol. *Ústavní právo:* casebook. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 635 s.
- VŮJTĚCH, Jan. *Profesiogram soudce a státního zástupce.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002, 211 s.

8.2 Komentářová literatura

- KLÍMA, Karel. *Komentář k Ústavě a Listině*. 2. díl. 2., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 923-1441.
- WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod*. *Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 906 s.
- KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 454 s.
- SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2016, 1301 s.
- BAHÝĽOVÁ, Lenka a kol. *Ústava České republiky. Komentář.* Praha: Linde Praha, 2010, 1533 s.
- GRYGAR, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer, 2018, 600 s.
- MELZER, Filip a TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář.* Svazek I, §1- 117. Praha: Leges, 2013, 649 s.

8.3 Právní předpisy a související dokumenty

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Usnesení Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 62/2003 Sb., o volbách do Evropského parlamentu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů
- Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů. Sněmovní tisk 630 [online]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=218&r=2021

- Vyhláška č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Ministra zahraničních věcí.
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 382/2017 Sb., o výběru, přijímání a přípravné službě justičních čekatelů a o odborné justiční zkoušce
- Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 7/2017, ze dne 23. listopadu 2017, č. j. 1002/2015-LO-SP, o postupu při výběru kandidátů na funkci soudce a postupu při předkládání podnětů ke jmenování do funkce soudce

8.4 Rozhodnutí soudů a jiných orgánů veřejné moci

- Nález Ústavního soudu ze dne 12. září 2006, sp. zn. II. ÚS 53/06 (N 159/42 SbNU 305)
- Nález Ústavního soudu ze dne 30. dubna 2002, sp. zn. Pl. ÚS 24/01 (N 54/26 SbNU 85; 235/2002 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2006, sp. zn. Pl. ÚS 18/06 (N 130/42 SbNU 13; 397/2006 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 15. září 1999, sp. zn. Pl. ÚS 13/99 (N 125/15 SbNU 191; 233/1999 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. července 2000, sp. zn. Pl. ÚS 18/99 (N 104/19 SbNU 3; 320/2000 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. července 2000, sp. zn. Pl. ÚS 16/2000 (N 105/19 SbNU 23; 321/2000 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. června 2003, sp. zn. Pl. ÚS 11/02 (N 87/30 SbNU 309; 198/2003 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. Pl. ÚS 34/04 (N 138/38 SbNU 31; 355/2005 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. Pl. ÚS 43/04 (N 139/38 SbNU 59; 354/2005 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 3. srpna 1999, sp. zn. IV. ÚS 255/99 (N 108/15 SbNU 71)
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02 (N 78/26 SbNU 273; 349/2002 Sb.)

- Nález Ústavního soudu ze dne 6. října 2010, sp. zn. Pl ÚS 39/08 (N 207/59 SbNU 3; 294/2010 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 13. září 1994, sp. zn. Pl. ÚS 9/94 (N 40/2 SbNU 7; 207/1994 Sb.)
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. listopadu 2005, sp. zn. III. ÚS 361/05 (N 213/39 SbNU 267)
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. května 2022, sp. zn. Pl. ÚS 32/21
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. října 2008, sp. zn. II. ÚS 1846/08
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. dubna 2006, sp. zn. 4 Aps 3/2005 (č. 905/2006 Sb. NSS)
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. května 2008, sp. zn. 4 Ans 9/2007 (č. 1717/2008 Sb. NSS)
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 32 Cdo 583/2010 (č. 75/2012 Sb. rozh. civ.)
- Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. února 2013, sp. zn. 57 A 94/2012 (publikováno ve sbírce č. 2892/2013 Sb. NSS)
- Rozhodnutí Okresního soudu ze dne 26. srpna 2021, sp. zn. 23 C 30/2021
- Rozhodnutí Kárného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 5. října 2011, sp. zn. 11 Kss 10/2010
- Rozsudek Soudního dvora ze dne 13. listopadu 2003, Christine Morgenbesser v. Consiglio dell'Ordine degli avvocati di Genova, C-313/01
- Rozhodnutí Výboru pro lidská práva ze dne 23. srpna 1990, Delgado Páez proti Kolumbii

8.5 Internetové zdroje

- KOUDELKA, Zdeněk. *Neslučitelnost funkcí - III. část* [online]. pravniprostor.cz, 26. září 2014 [cit. 15. května 2022]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/neslucitelnost-funkci-iii-cast
- ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. *Jak vybírat ty správné soudce?* [online]. 7. listopadu 2021. [cit. 15. května 2022]. Dostupné z: http://www.simackova.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=34

- MOOS, Petr. *Moc psychotestů a iluze jejich objektivity* [online]. lidovky.cz, 19. ledna 2010 [cit. 15. května 2022]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/moc-psychotestu-a-iluze-jejich-objektivity.A100119_000049_ln_noviny_sko
- VÁVRA, Libor. *Asistenti, čekatelé, kandidáti* [online]. pravniprostor.cz, 8. března 2021. [cit. 15. května 2022]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/nazory/autor-1/asistenti-cekatele-kandidati
- HRUŠKA, Lukáš. *Prezidentka Soudcovské unie Daniela Zemanová radí, jak se stát soudcem* [online]. pravniprostor.cz, 5. května 2016 [cit. 21. listopadu 2022]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/prezidentka-soudcovske-unie-daniela-zemanova-radi-jak-se-stat-soudcem
- ZEMANOVÁ, Daniela. *Novela zákona o soudech a soudcích – úspěch či prohra?* [online]. pravniprostor.cz, 18. června 2019 [cit. 21. listopadu 2022]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich-uspech-ci-prohra
- HÁJKOVÁ, Šárka. *Mají soudci odcházet do důchodu v 65 letech?* [online]. soudci.cz. [cit. 21. listopadu 2022]. Dostupné z: http://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/137-maji-soudci-odchazet-do-duchodu-v-65-letech-.html
- BAXA, Josef. *Nezávislost soudů – kdo a proč ji má bránit, aneb kdo jsou ti útočníci* [online]. pravniprostor.cz, 27. června 2019 [cit. 21. listopadu 2022]. Dostupné z: https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/nezavislost-soudu-kdo-a-proc-ji-ma-branit-aneb-kdo-jsou-ti-utocnici
- GRECO. *Hodnotící zpráva České republiky. Prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům* [online]. 1. července 2016 [cit. 21. listopadu 2022]. Dostupné z: https://korupce.cz/zahranicni-spoluprace/greco/
- Metodika k posuzování osobnostní způsobilosti k výkonu funkce soudce nebo státního zástupce (psychologicko-diagnostické vyšetření uchazečů) [online]. Dostupné z: https://justice.cz/web/msp/dulezite-informace?clanek=metodiky-justicni-akademie
- Memorandum o spolupráci ministra spravedlnosti a předsedů krajských soudů při výběru kandidátů na funkci soudce [online]. Dostupné z: https://www.justice.cz/documents/1 2 6 8 1 / 1 5 0 0 4 2 5 /

Memorandum+o+spolupráci+při+výběru+soudců+v+přechodném+obdob%C3%AD.pdf/4b2ce1c1-a78a-4afd-939e-1c0f6a647302

- FERI, Dominik. Stenoprotokol ze 41. schůze Parlamentu ČR [online]. 10. března 2020 [cit. 21. listopadu 2022]. Dostupné z: https://www.psp.cz/eknih/2017ps/stenprot/041schuz/s041164.htm)
- Současní funkcionáři soudu. Dostupné z: https://www.usoud.cz/soucasni-funkcionari-a-soudci/33
- Informace týkající se počtu soudců. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/719244/Ceske_soudnictvi_2021.pdf/37d8da17-4fee-4001-a473-fdb840f78936

8.6 Články v odborném časopise

- ZEMANOVÁ, Daniela. Informace o přípravě novely zákona o soudech a soudcích. *Soudce*, 2019, roč. XXI, č. 3, s. 4.
- DÖRFL, Luboš. Rozhovor s Lubošem Dörflem. *Soudce*, 2020, roč. XXII, č. 3, s. 7.
- ZEMANOVÁ, Daniela. Záznam průběhu odborné konference. *Soudce*, 2020, roč. XXII, č. 4, s. 12.

Abstrakt

Tématem této diplomové práce jsou Ústavní aspekty ustanovování soudců. Téma bylo zvoleno v souvislosti s připravovanou novelou zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, která vešla v účinnost 1. ledna 2022. Tato novela byla reakcí na nejednotnou a netransparentní právní úpravu vybírání soudců. Cílem práce je nastínit postavení soudní moci, jakož i soudců samotných v právním státě, především výzkum předpokladů, které musí být splněny, aby mohlo dojít ke jmenování do funkce soudce, a dále rozbor nové právní úpravy týkající se způsobu vybírání soudců.

Práce se skládá z úvodu a dalších 5 kapitol. Druhá kapitola pojednává o samotném právu, ze kterého je odvozen výkon veřejné funkce- soudce. Třetí kapitola se věnuje charakteristice soudní moci v ČR se zaměřením na ústavní postavení soudce, především pak na neslučitelnost s jinými funkcemi. Čtvrtá kapitola je tvořena zejména judikaturou a jejím cílem je analyzovat způsob, jakým je zajišťována ochrana nezávislosti soudní moci rozhodnutími ÚS. Pátá kapitola popisuje předpoklady, které musí být splněny, aby samotná funkce soudce mohla vzniknout. Šestá kapitola sestává z rozboru nové právní úpravy týkající se sjednocení postupu při vybírání soudců. Na hlavní text práce navazuje závěr a seznam použité literatury.

Abstract

The topic of this diploma is Constitutional aspects about the appointment of judges. The topic was chosen in connection with the upcoming amendment to Act No. 6/2002 Coll. on courts and judges, which entered into force on January 1, 2022. This amendment was a reaction to the inconsistent and non-transparent legal regulation of the selection of judges. The aim of the thesis is to outline the position of the judiciary, as well as the judges themselves in a state, primarily a research of the prerequisites that have to be met to appointing to the position of a judge, then analysis of the new legislation.

The work consists of an introduction and 5 other chapters. The second chapter deals about the law, from which derived performance of the public function- judge. The third is devoted to the characteristics of the judicial in the Czech Republic, focuses on the constitutional position of the judge, especially to incompatibility with other functions. The fourth chapter is made up mainly of practice of the courts and the aim is analyze the way how to judiciary is protected by the decisions of the Constitutional court. The fifth chapter describes the prerequisites for the function of a judge to arise. The sixth chapter analyzes the new legislation of the procedure for selecting judges. The main text is followed by a conclusion and a list of used literature.

Klíčová slova

Dělba moci, nezávislost soudů, předpoklady pro jmenování, novela zákona, justiční kandidát

Key words

Division of power, court independence, requirement, amendment, judicial candidate

Přílohy

Příloha č. 1: Hodnotící zpráva České republiky organizací GRECO

"*Postup jmenování soudců není v zákoně podrobně upraven. Výběr kandidátů na funkci soudce je v kompetenci předsedů krajských soudů. Ti předávají dokumenty týkající se jednotlivých kandidátů Ministerstvu spravedlnosti. Ministerstvo spravedlnosti zpracovává dokumentaci a ministr posléze předkládá kandidáty prezidentu republiky. Pravidlem je, že nově jmenované soudce ministr spravedlnosti přidělí k určitému okresnímu soudu. Důkazy, které shromáždil tým GET, jasně ukazují, že právní regulace výběru a kariérního postupu soudců je nedostatečná. V praxi určují postup výběru kandidátů předsedové krajských soudů, a tento postup se tím pádem mezi jednotlivými krajskými soudy liší. Situace se zdá být taková, že například někteří předsedové krajských soudů vyhlašují výběrová řízení, zatímco jiní si vybírají kandidáty dle svého uvážení, atd. Navíc neexistují žádná jednotná a přesně stanovená kritéria výběru, takže předsedové krajských soudů mají v rámci zákona o soudech a soudcích poměrně široké možnosti, jak je popsáno výše. Někteří účastníci vyjádřili názor, že ačkoliv ve většině případů lze výběr kandidátů objektivně zdůvodnit, v některých případech může vycházet také z osobních vazeb. Dále zmínili, že poměrně časté případy kárných řízení v souvislosti s porušením povinností soudců je možné spojit s nedostatky v oblasti výběru, kdy občas dochází k tomu, že jsou vybráni lidé bez morálních vlastností, které jsou pro výkon profese soudce potřebné. Jak je uvedeno výše, Ministerstvo spravedlnosti pracuje na přípravě Bílé knihy justice, která obsahuje mimo jiné také možnou reformu výběru soudců. Ta zjevně plánuje zavést jednotná a jasná kritéria výběru kandidátů včetně morálních vlastností, silného smyslu pro spravedlnost, schopnosti objektivně formulovat, komunikačních dovedností atd. Takový krok tým GET rozhodně podporuje s odkazem na evropské standardy, podle nichž musejí být rozhodnutí týkající se výběru a kariéry soudců založena výhradně na objektivních a předem stanovených kritériích, zejména pak na zásluhách. Kromě toho je třeba také vytvořit jasné a jednotné postupy výběru – pro prvotní jmenování soudců a jejich povyšování a také pro jmenování předsedů soudů. Podle stávajících norem musejí být postupy transparentní, důvody rozhodnutí musejí být uchazečům na požádání sděleny a neúspěšní kandidáti musejí v*

průběhu výběrového řízení mít možnost rozhodnutí (nebo alespoň postup) napadnout. Zdá se, že současná ustanovení zákona o soudech a soudcích tyto požadavky nesplňují."[193]

[193] GRECO. *Hodnotící zpráva České republiky. Prevence korupce ve vztahu ke členům Parlamentu, soudcům a státním zástupcům* [online]. 1. července 2016, str. 31-32, bod 96-103.
Dostupné z: https://korupce.cz/zahranicni-spoluprace/greco/